

INVESTIGATION OF THE USE OF THE TERM 'M'
AND SUCH OTHER RELATED TERMS AS מָשַׁח AND מָשַׁח
IN THE BOOK OF JEREMIAH

Michael N. Stevens

Thesis Submitted in Partial Fulfillment
of Requirements for Ordination

Hebrew Union College-Jewish Institute of Religion
New York, N.Y.

April 5, 1976

Advisor: Professor Harry M. Orlinsky

ACKNOWLEDGMENTS

I would like to express deep gratitude to Dr. Harry M. Orlinsky for his continuous direction and encouragement in every phase of this study.

This work is dedicated to my wife, Sharyn, in appreciation for her devotion and understanding throughout this endeavor.

CONTENTS

Acknowledgments	ii
Chapter	
I INTRODUCTION	1
II THE TERM PS	7
III THE TERMS מנצח, מנצח, עזר, AND פאס	32
IV THE TERM יד	39
V CONCLUSIONS	56
Abbreviations	58
Notes to Chapter I	59
Notes to Chapter IV	60
Bibliography	61

I. INTRODUCTION

The preposition ל in the phrase נביא לאוים נתיק in Jeremiah 1.5 has long eluded convincing translation, and so the phrase as a whole has failed to help as much as it otherwise could in the correct understanding of the scope and character of Jeremiah's career as a prophet. Does (לאוים)ל mean "to," or "concerning," or "against"? This is true likewise of the identity of the לאוים here: does this term refer to gentile nations, or to the prophet's fellow Judeans?

Rashi's commentary on Jeremiah 1.5 bears directly on the identity of the לאוים, and offers two conflicting interpretations of the phrase נביא לאוים נתיק. The commentary makes reference to the Sifre's interpretation of Deuteronomy 18.15. The biblical verse reads:

נביא מקרבך מאחיק כחני יקים לך יכונן אלכין
אליו תשמעון

The Sifre comments:

נביא מקרבך, ולא מחוץ לארץ. מאחיק, ולא מאחריק.
יקים לך ל' אלכין, ולא לאוים
ומה אני מקים נביא לאוים נתיק
בנוכח מנהל לוי

Rashi concurs in this interpretation, saying that נביא לאוים in Jeremiah 1.5 refers to Israel:

שכיו (נ'א שכן) נוכח לוי עמך כעכור (נ'א כלוים)
כך נדרש בספרי

In the Grossman edition of Malbim's commentary on

Jeremiah, Rashi adds an alternative interpretation:

ועוד יש לכתוב נביא לעמים כמו על העכו"ם
השקו"ם כוס התרעלה להנגא עליהם בורענות
כמו שאמר קח את כוס יין החמה ולאת מידי
והשקיתה אוגרו את כל האו"ם (עקמן לכו).¹

Malbim (גאור הענין) comments on the phrase נביא לעמים as follows:

שאינך נביא עבורך עצמך רק עבורך הכלל
ולא לשליחות פרטי רק כללי לכל האו"ם
ונבואתך הוא לצרכי²

The authorized English translations of the Bible show almost unanimous agreement on the translation of נביא לעמים: "I (have) ordained/appointed thee/you a prophet (un)to the nations"; so, e.g., KJ (1611), RV (1885), ASV (1901), JPS (1917), RSV (1952), NAB (1970), and NEB (1970), with which cf. La Sainte Bible (1956; "comme prophète de nations je t'ai établi"; Jerusalem Bible, 1966, "to the nations"). Among the modern official translations, only the NJV (1973) shows an important departure from the earlier consensus: "I appointed you a prophet concerning the nations." The rendering of "concerning" in place of "to" has immediate relevance for this study.

Most modern biblical commentators understand נביא לעמים to mean "a prophet to the nations," denoting the international character of Jeremiah's mission, even if his mission to Israel was his primary concern. Peake writes:

. . . It is true that the expression 'a prophet unto the nations' might suggest a mission exclusively or predominantly to them, and this would not harmonize with Jeremiah's actual function,

but a Hebrew prophet would understand that he was sent in the first instance to his own people.³

Referring to 1.5, Welch writes that "Jeremiah is set apart (so read in v.5 instead of sanctified) before his birth, because he has to speak to all nations."⁴

Freedman, commenting on this verse, says that "Hebrew prophecy, like Judaism, was universalistic in its scope. God's message is to all peoples and for all times."⁵

Leslie concurs in this universalistic notion:

That he was meant to be "a prophet to the nations" represents no exaggeration but sober fact. For Jeremiah lived and worked in the age of greatest international clash, realignment and transition in the Middle and Near East previous to the era of Alexander the Great. . . . he hears again God's voice disclosing more clearly to him . . . the international nature of his prophetic task. His mission is to nations and kingdoms and it is to be both destructive and constructive.⁶

In The Interpreter's Bible, Hyatt writes that

"Jeremiah was conscious at the outset of being sent to the nations (v. 4) and of being set over nations and kingdoms (v. 10); he was not merely a prophet to Israel. . . . Jeremiah was a prophet to the nations in the sense that his prophecies frequently dealt with international affairs and with the fate of nations other than his own."⁸

As another example of the point of view that Jeremiah's prophecy was international in character, with reference to

. . . Jeremiah's call to be "a prophet to the nations" (1.5) and the command that he was to be set "over nations and over kingdoms, to pluck up and to break down. . . to build and to plant" (1.10),

Gottwald's response to the objection "that Jeremiah's real ministry was to Judah and his word to foreign nations was

peripheral" is that

. . .we need only recall that while Jeremiah read the historic times from the point of view of God's purposes for his people so that Judah was at the center, anything that happened in the known world of the Crescent was potentially relevant to Judah. He saw Judah's destiny as inseparably bound up with the nations.⁹

In a later work Gottwald again posits the universalism of the book of Jeremiah, writing that

To a pre-eminent degree among pre-exilic prophets Jeremiah deserves the epithet "prophet to the nations." Beginning with an interest in Babylon and Egypt as contenders for the balance of power in Syria-Palestine his concern grew to include all the nations allied with or opposed to them.¹⁰

Further, Gottwald states that

His ability to call Nebuchadnezzar Yahweh's "servant" and his confidence that a foreigner in Judean government service "trusted in Yahweh" when he did what was right suggest that Jeremiah saw no limit to Yahweh's positive relations to people outside the covenant with Judah.¹¹

Yet it is strange that Gottwald makes no reference in this work to 1.5; nor does he deal with the identity of the nations to which Jeremiah was appointed as a prophet.

Orlinsky rejects the notion of the universalism of Jeremiah's prophecy in several works. In Ancient Israel he writes:

. . .it would be misleading to leave the impression that the prophets' interest stopped short with their own people Israel and went no further. Israel, dwelling among other nations, was intimately and constantly affected by their actions, and the prophets' attention was repeatedly called to include them. The position of their tiny nation in the midst of other, more powerful, nations led the prophets to an outlook that was universal in its

ultimate implications. Believing firmly that their God, the only God in existence, would ultimately deliver them from all threats from other nations, so that no more wars would come upon them, consciously aware that the Torah, their religion, was the only code of laws and life by which man could live, the prophets expressed the conviction that all the peoples of the universe, after they had been through stress and strain at the hands of each other through the will of God, would come to realize that Israel and her religion and her God and His abode on Zion--that these constituted the only proper way of life in the entire world. . .¹²

In "'A Covenant (of) People, A Light of Nations'--A Problem in Biblical Theology," referring to Jeremiah 1.5, he writes:

One has but to proceed to read all of the book of Jeremiah--regardless of whether this or that passage or chapter is generally accepted by scholars as original with Jeremiah or of a secondary origin--to realize that Jeremiah was God's spokesman to Judah alone.¹³

In "Nationalism-Universalism and Internationalism in Ancient Israel," Orlinsky writes concerning Jeremiah and Isaiah:

These prophets. . .were not sent on any mission to any nation other than their own. . .to God's consecrated partner Israel. When they were not simply the means by which God punished His erring people, the pagan peoples were merely helpless witnesses--just like the heavens and the earth and the mountains--to God's exclusive love and protection of His people.¹⁴

Finally, in "Nationalism-Universalism in the Book of Jeremiah," Orlinsky writes with reference to 1.5:

Not only is Jeremiah a prophet to his fellow Judeans and never to the Gentile nations, but the nations themselves have no independent existence for him. That is to say: whatever happens to the nations is of no concern to Jeremiah--in other

words, is of no concern in the covenant between God and His people Israel--unless they are involved in some action between God and Israel.¹⁵

While the initial impetus of this dissertation was the determination of the meaning of the word **עַמ** in the phrase **עַמּוּת עַמּוּת** in 1.5, the scope of this study was naturally expanded to include all terms involving the concept "nation, people, clan, family," and the like, as well as, in this connection, the use of the prepositions **בְּ**, **מִן**, and **מֵ**.

Chapter II deals specifically with the term **עַמ** in our Book. Chapter III examines the terms **עַמּוּת**, **עַמּוּת**, **עַמּוּת**, and **עַמּוּת**. Finally, Chapter IV constitutes a detailed study of the term **עַמּוּת**.

II. THE TERM PY

The term PY occurs 164 times in the book of Jeremiah. In no less than 161 instances the singular form is used, the plural form (PYNY) occurring in the three remaining instances. Of the 52 chapters in the Book, 48 contain the term PY at least once; only Chs. 3, 20, 45, and 47 lack the term. The term occurs most frequently in Ch. 26, 11 times.

Undeclined Forms of PY

The first occurrence of the term PY is in 5.21:

נחזק-לא נאחזק
 זק-סכל ואין נאחזק
 עיניך נכס ולא יראו
 אצניך נכס ולא יחזקו

In the context of the instructions given by God to Israel in v. 20 preceding,

הליבו לאת רגליך ידעך
 ובשמיעוה גיבורה לאחזק

the term PY in v. 21 can refer only to Israel.

The term PY occurs next in 6.22:

כה אחר יבנה
 בנה זק בא מארץ כנען
 ולזוי ארץ
 יצור מירכתי-ארץ

In this verse, just as in 50.41 which is almost identical with it, the term PY refers to a non-Israelite people or

nation.

The next occurrence of the term **עַם** is in 7.23:

כִּי אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה נָתַתִּי אֵתְךָ לְאַחֵר שְׂמֹעַ בְּקוֹלִי
וְהָיִיתִי לְכֶם לְאֱלֹהִים וְאַתָּה תִּהְיֶה-לִּי לְעַם וּבְלַחְתְּךָ בְּכָל-הַדָּרֶךְ
אֲשֶׁר אֲצַוֶּה אֶתְּךָ לַעֲשׂוֹת לְכֶם

This verse specifies the terms of the Covenant between God and Israel; the term **עַם**, referring to Israel, has the force not of "nation, country" but of "people, peoplehood." The nation of the Covenant as a legally binding agreement in which God will be the God of Israel and Israel will be God's people is also expressed (with slightly different wording) in 11.4; 24.7; 30.22; 31.1,33; and 32.38. Israel's violation of her part of the agreement is mentioned in 13.11:

כִּי כִּאֲשֶׁר יִדְבֹק הָאִזָּר אֶת-חֲתָנִי אִישׁ בֶּן הַדִּבְקָתִי אֵלַי
אֶת-כָּל-בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת-כָּל-בֵּית יְהוּדָה נֶאֱסָף-יְהוּדָה לְהִיחִית לִּי לְעַם
וְלִי וְלִהְיוֹתָה וְלִתְכַאֲרֶת וְלֹא שְׂמֹעַ

In all these instances referring to the Covenant between God and Israel, the term **עַם** of course refers to Israel.

The next occurrence of **עַם** is in 31.2:

כֹּה אָמַר יְהוָה
מִנְּכָא חֵן בְּחִיבָה
עַם שְׂרִירֵי חֵרֶב
הָיוּ לְבְרִיָּעוֹת יִשְׂרָאֵל

While the term **שְׂרִיר** in the book of Jeremiah refers to either Israel (44.14, **כֹּלֵי וְשְׂרִירֵי לְאֻמֹּת יְהוּדָה**; 42.17, **וְלֹא הָיָה לְכֶם**), (כָּל שְׂרִירֵי עַמִּי), or a non-Israelite nation (47.4, **כָּל שְׂרִירֵי עַמִּי**), the expression **מִנְּכָא חֵן בְּחִיבָה** in 31.2 points clearly to Israel; cf., 22.6:

כִּי-כֹה אָמַר יְהוָה עַל-בֵּית מִלְכֵּךְ יְהוּדָה
לֵאמֹר אֲנִי יְהוָה רֹאשׁ הַבְּרִיָּה

אם-לא אשיתק מדבר
עריק לא נוסבו (נוסבני כי)

Put differently, עריק in 47.4 is used in a clearly "non-Israelite" context, whereas (עק) עריקי (חרב) in 31.2 is followed immediately by (העוק להרדיו) ישראל.

The last occurrence of the uninflected term עק is in 48.42:

ונשמך מואב מעק
כי על-יבואה העדית

where the Moabites will cease to be a sovereign people and the land will be devastated.

Altogether, undeclined forms of the term עק occur 13 times in the book of Jeremiah. In 10 instances the term refers to Israel, and in 3, to foreign nations.

The Term עק with the Definite Article or in Construct State

The first occurrence of the term עק in the construct state is in 1.18:

ואני כלה נבתיך ביום עזיר מבצר ולעזר ברצל ולחמור נחשת
על-כל-בארל למלכי יבואה ולעק בארל

In this verse God is speaking to Jeremiah. The term עק refers to Israel; the expression בארל, in sequence with עק, probably denotes "residents, inhabitants, the (Judean) populace." The expression עק בארל occurs similarly as part of a sequence in 34.19:

שרי יבואה ושרי ירושק בסרסיק וככניס וכל עק בארל
בדגריס בן בתרי בדל

in 37.2,

ולא שמע כוא ועבדו ועם הארץ אל-דברי יקוה...

and in 44.21,

הלא את-הקלר אשר קלרתם בערי יקוה ובחצות ירושלם
אתם ואבותיכם מלכיכם ושליכם ועם הארץ
אתם לכו יקוה ותעלה על-לבו

in each verse referring to Israelites.

In 3 instances, the expression **עם הארץ** does not occur as part of a sequence, but still refers to Israel: once in 52.6,

ולא-היה לחם לעם הארץ

and twice in 52.25,

ומן-העיר לקח סדים אחד אשר-היה בקיב על-אנשי המלחמה
ושבדו אנשים מראי פני-המלך אשר נמצאו בעיר ואת ספר
שר הנבא המצבא את-עם הארץ וששים איש מעם הארץ
הנמצאים בתוך העיר

Thus, in all 7 instances of the use of the expression **עם הארץ** in the book of Jeremiah, the reference is to Israel.

The first occurrence of the term **עם** with the definite article is in 4.10:

ואמר אלהי יקוה אכן כשאם לעם כנה וירושלם לאמר
שום יקוה לכם ולעם מרג על-כנפם

In sequence with **לעם**, **ירושלם** refers to Israel. The same sequence, and connotation, occurs in 4.11:

בזה הדין יאמר לעם-כנה וירושלם
רוח נח שפיק במדבר
דרך גת-עמי
לוא מצרות ולוא להכר

לעם occurs next in 5.14:

לכן כה-אמר יקוה אלפי צבאות
יען דברכם את-בדבר כנה

הנני נתן דגרי כפיק לאש
והזק בזה עדים ואכזבתם

In threatening God's punishment upon those who have sinned, the prophet's phrase **הזק הזה** refers to Israel. Other instances of God's impending punishment of **הזק הזה** are found in 6.19,

שמעו הארץ
הנה אנכי מגיש רעב אל-הזק הזה
פרי מחשבותם
כי על-דגרי לא הקשיבו
ותורתי וימאסו-בה

6.21,

עכן כה אמר יבוא
הנני נתן אל-הזק הזה מחשבים
וכשלם בק אבות וגו' יחזו
שן ורעו ואגרזו (יאגרזו כ')

and 9.14,

עכן כה אמר יבוא בגאות אלפי ישראל
הנני מאכילם את-הזק הזה לעונם
ובפקיתים מי-ראש

where the expression **הזק הזה** refers clearly to Israel.

The next occurrence of the term **זָקַק** is in 5.23:

וזָקַק הַזֶּה הִיב לֵב סוֹרֵר וּמוֹרֵב
סרו וילכו

Here again, the term **זָקַק**, as well as the rest of the verse, refers to Israel.

The term **זָקַק** occurs next in 7.16:

ואתה אל-תתפלל בעד-הזק הזה ואל-תשא בעדן כנה ותפלה
ואל-תפלה-גי כי-אינני שמע אתך

The expression **הזק הזה** refers to Israel, as is evident from the very next verse:

האינך ראה מה כמה עשית בעדני יבואו ובחזות ירושלם

Virtually the same expression of anger against Israel recurs in 11.14,

ואתה אל-תתפלל בצד-העק הנה ואל-תשא גזוק רנה ותפלל
כי אינני שם בעת קראק אלי בצד רעתק

and, more briefly, in 14.11,

ו'אמר יבוב אלי אל-תתפלל בצד-העק הנה ולובה

The term עק occurs next in 7.33:

והיתה וגלת עק הנה למאכל עולו השמים ולגבחת הארץ
ואין מחריד

In the context of 7.30,

כי-עשו בני-יבובה כרע בעיני נאק יבוב...

the expression עק הנה in 7.33 refers to Israel.

The next occurrence of the term עק is in 8.5:

מרוצ שובבה עק הנה ירושלם
משבה נצחת
החליקו בתרמית
מאנו לשוב

The expression עק הנה, in apposition with ירושלם, clearly refers to Israel.

עק is found next in 13.10:

עק הנה כרע המאנים לשמוע את-דברי כהלכים גשרות לבק
וילכו אחרי אלכית אחריק לעגוק ולשתחות לבק
ויכי כאלור הנה אשר לא-יבנה לבק

Following immediately upon

כה אמר יבוב ככה אשתית את-לאון יבוב ואת-לאון
ירושלם כרע

in v. 9 preceding, it is evident that עק הנה refers to Israel.

The term עק with the definite article occurs next in 14.10:

כה אמר ייִהוֹה לְעַם הַכֹּהֵן
כֵּן אֲהַבֵּן לְנוֹעַ
לְעֵינֵיכֶם לֹא חֲשָׁכוֹ
וַיְהִי לֹא רֶכֶס
עֲתֵיכֶם יִזְכָּר עוֹנֶם
וַיִּקְבֹּד חֲלָאתָם

In the context of the entire section, 13.1-14.9, it is clear that **לְעַם הַכֹּהֵן** refers to Israel.

The next occurrence of the term **לְעַם** is in 14.16:

וְהָעָם אָמַר-הִנֵּה נִבְאִים לָבֹא יִבְיוּ מַלְאָכִים בְּחוֹבוֹת יְרוּשָׁלַם
מִפְּנֵי הָרָעָה וּפְחָדָהּ וְאֵין מַקְבֵּל לְהִמָּחֵה הָמָּה נִשְׁיָהָ וּבְנֵיהָ
וּבְנֹתֶיהָ וְשִׁבְתִּי עֲלֵיהֶם אֶת-רַעְתָם

That **הָעָם** refers to Israel follows from the preceding verse (14.15):

לֵבִן כֹּה-אָמַר יְהוֹה עַל-נִבְאִים הַנִּבְאִים בְּשֵׁמִי וְאֵין לֹא-שִׁלְחֵתִי
וְהִמָּה אֲמָרִים חֲרָב וְרָעָה לֹא יִהְיֶה בְּאֶרֶץ הַזֹּאת
בְּחֲרָב וּבְרָעָה יִתְּנוּ נִבְאִים הַהֵם

The only reference to non-Israelite prophets is in 23.13,

וּבְנִבְיֵי שֹׁמֶרן רֵאִיתִי תִפְלָה
נִבְנָאוּ בְּעֵל
וַיִּתְּנוּ אֶת-עֲצֵי יִשְׂרָאֵל

the false prophets of Israel, mentioned 51 times in the book of Jeremiah (cf., in addition to 14.15, e.g., 28.15,

וַיֹּאמֶר יְרֵמְיָהּ נִבְיָא אֶל-חֲנַנְיָה הַנִּבְיָא שֹׁמֶר-נֹא חֲנַנְיָה
לֹא-שִׁלְחָה יְהוֹה וְאַתָּה בְּלִלְחַת אֶת-הָעָם הַזֶּה עַל-שֹׁמֶר

and 29.15,

(כִּי אֲחֵרֶתָם קִיָּם לָנוּ יְהוֹה נִבְאִים בְּלִלְחַת)

speak only to Israel. Neither the prophets appointed by God (such as Jeremiah) nor the false prophets of Israel spoke directly to any foreign nation.

In 15.1,

וַיֹּאמֶר יְהוֹה אֵלַי אֶת-יְדֵי מִי וְהִנֵּה אֵין נִבְיָא
אֶת-הָעָם הַזֶּה שֶׁלֹּא מִי וְיִצְחָק

the long section of the chapters preceding (cf., 13.10; 14.10,16 above) clearly points to the expression **העם הזה** as referring to Israel.

The same holds true for **לְעָם** in v. 20:

וְנִתְּתִיךָ לְעָם
וְנִתְּתִיךָ לְעָם
וְנִתְּתִיךָ לְעָם
כִּי-אֶתְּתִיךָ לְעָם
וְנִתְּתִיךָ לְעָם

Jeremiah was not threatened by the nations, nor was it from their hostile acts that God had to deliver him. The thought in this verse is similar to that in 1.18, c.v.:

וְאֵיךְ נִתְּתִיךָ הַיּוֹם לְעַיִר מִבְּרִי וְלַעֲמֹד בְּרִי
וְלַחֲמוֹת נַחֲשֶׁת עַל-כָּל הָאָרֶץ... וְלַעֲמֹד הָאָרֶץ

The term **עַם** next occurs in 16.5:

כִּי אֶת-חַי-יְהוּדָה אֶתְּתִיךָ אֶת-גְּוֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵל
וּמִכָּל הָאֲרָצוֹת אֶתְּתִיךָ שָׁמָּה וְהַשְׁבֹּתִי עַל-אֲנָחְתָּם
אֶתְּתִיךָ לְאֲבוֹתָם

In the context of the expressions **עַלְמוֹתִי** and **אֶל-הַחֲסֵד וְאֶל-** **הַרְחִמִי**--since nowhere in the Bible generally or in Jeremiah specifically does God ever bestow or grant His favor and compassion on a foreign nation (see Orlinsky, "Nationalism-Universalism in the book of Jeremiah," in Essays in Biblical Culture and Bible Translation, pp. 122ff.)--the phrase **הַעַם הזה** refers to Israel.

The term **הַעַם** next occurs in 17.19:

כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי הָעָם וְעַמֻּתָּהּ בְּשָׁעַר גְּוֵי-הָעָם
מֵלִכִּי יְהוּדָה וְאֶתְּתִיךָ בֹּא וְגִבְלֵי יְרוּשָׁלַם

In the light of v. 20 immediately following,

וְאַחֲרָת אֵלֶיךָ שָׁמָּה וְגֵר-יְהוּדָה מֵלִכִּי יְהוּדָה וְכָל יְהוּדָה
וְכָל יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם הַבָּאִים בְּשָׁעֵרֵי הָאֵלֶּה

it is evident that the term **עם** in v. 19 refers to Israel.

In 19.1,

כֹּה אָמַר יְהוָה הָלֵךְ וְקִנִּיתָ בְּקֶבֶךָ יוֹצֵר חֹרֶם
וּמְלָכֵי הָעָם וּמְלָכֵי הַכְּהֹנִים

the "elders" and "priests" are clearly Israelite; cf.,

v. 3,

וְאַחֲרַי שְׁמָעוּ דְּבַר-יְהוָה מֵלְכֵי יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל...

parallel to 17.20 above.

In v. 11,

וְאַחֲרַי אֹלֵיכֶם כֹּה אָמַר יְהוָה בְּבָאוֹת כֹּכֶם אֲשֶׁר אֶת-הָעָם הַזֶּה
וְאֶת-הַעִיר הַזֹּאת כְּאֶשֶׁר יִשְׂבֵּר אֶת-כָּלִי הַיִּזְכָּר...

as part of the parable of the potter (vv. 1-13), **הָעָם הַזֶּה** refers to Israel. And in v. 14,

וַיָּבֹא יְרֵמְיָהוּ מִהִתְפַּלֵּת אֲשֶׁר שָׁלַח יְהוָה שָׁם לְבִנְיָאֵן וַיֵּצֵא
בְּחֹזֶר בֵּית-יְהוָה וַיֹּאמֶר אֵל-כָּל-הָעָם

only Israelites came to the Lord's House to worship, and it is to them (**אֵל-כָּל-הָעָם**) that God told Jeremiah to address himself.

In 21.7,

וְאַחֲרֵי-כֵן נָאָם-יְהוָה אֶתְּךָ אֶת-בְּנֵי מִלְכָּם-יְהוּדָה וְאֶת-עַדְוֵי
וְאֶת-הָעָם וְאֶת-הַנְּשִׂאִים בְּעִיר הַזֹּאת מִן-הַגִּבּוֹר מִן-הַחֹרֶב
וּמִן-הַרָעָה בֵּית נְבוּכַדְרֶצַּר

הָעָם, in sequence with **אֶת-בְּנֵי מִלְכָּם-יְהוּדָה** preceding and **וְאֶת-הַנְּשִׂאִים בְּעִיר הַזֹּאת** following, clearly refers to Israel. And the same prophecy provides the context for the Israelite connotation of **הָעָם** in v. 8:

וְאֵל-הָעָם הַזֶּה תֹּאמַר כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי נָתַן לְפָנֶיכֶם
אֶת-דָּוִד הַחַיִּים וְאֶת-דָּוִד הַמָּוֶת

The next three occurrences of the term **קָנָה/ף**, in 23.32-34, are part of a lengthy denunciation (vv. 14-40) of the **נְבִיאֵי יְרוּשָׁלַם** whom God describes (v. 25) as **נְבִיאֵי בָשָׂר**:

(32) הַנְּבִיִּי עַל-נְבִיאֵי חֲלֹמוֹת שֶׁקֶר נֶאֱמָר-יְהוָה וַיִּסְפְּרוּ וַיַּעֲזוּ אֶת-דְּמֵי
הַשְּׁקֵרִימָה וּבַחֲלֹמוֹת וְאֵנִי לֹא-שֹׁחֲתִים וְלֹא בֹיִתִּים
וְהוֹצֵץ לֹא-יִצְדִּיקוּ לְעַם-הַזֶּה נֶאֱמָר-יְהוָה

(33) וְכִי-יִשְׁאַלְךָ הָעָם הַזֶּה אֵם-הַנְּבִיאִים אֵם-כֵּן לֵאמֹר מִה-נֶאֱמָר יְהוָה
וְאַחֲרָת אֲלֹהֶיךָ אֵם-מִה-נֶאֱמָר וְנִלְשָׁתִי אֲתָכֶם נֶאֱמָר-יְהוָה

(34) וְהַנְּבִיאִים וְהַכֹּהֵן וְהָעָם אֵשֶׁר יֵאמֹר מִה יְהוָה
וְשִׁקְרֹתֵי עַל-הָאֵלִים הַזֵּהוּ וְעַל-בֵּיתוֹ

In the context of this denunciation of the false prophets the terms **הָעָם** and **לְעָם** in 23.32,34 refer to Israel.

The term **עַם** occurs twice in Ch. 25. In both v. 1,

הַדָּגֵר אֲשֶׁר-הִיָּה עַל-יְרֵמְיָהוּ עַל-כֵּן-עַם יְהוּדָה בָּשָׂר כְּרֹגֵעִית
זִיכּוּרִיקִים ק-יֵאשִׁיבוּ מֵלֶךְ יְהוּדָה הַזֶּה הַשָּׁנָה הָרִאשׁוֹנִית
לְנִבְכּוֹרָא צֶדֶק מֵלֶךְ בָּרֵךְ

and v. 2,

אֲשֶׁר נָבֵר יְרֵמְיָהוּ הַנְּבִיאִים עַל-כֵּן-עַם יְהוּדָה
וְאֵל כֵּן יִשְׁבִּי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר

the term **עַם**, in construct with **יְהוּדָה**, obviously refers to Israel and has the sense of "citizens, inhabitants, population, residents (or Judeans)." It may be observed in passing that while the term **עַם** occurs 164 times in the Book and the name **יְהוּדָה** 183 times, the expression **עַם יְהוּדָה** occurs only 3 times; also, that while the name **יִשְׂרָאֵל** occurs 123 times in the Book, the expression **עַם יִשְׂרָאֵל** does not appear even once.

The term **בָּנִים** occurs 10 times in Ch. 26; the construct

state of **Ps** once. The setting for the entire chapter is given in vv. 1-2:

- (1) ... הוּא הַדָּבָר הַזֶּה מֵאֵת יְהוָה לְאַחֵר
(2) כֹּה אַחֲרֵי יְהוָה צִוָּה בְּחֶזֶק בֵּית-יְהוָה וּדְגַרְתָּ צֶלֶל-כֶּל-עַרְוֵי יְהוּדָה
הַבָּאִים לְבִשְׁתָּחוּת בֵּית-יְהוָה
אֶת כָּל-הַדְּגָרִים אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לְדָבָר אֵלֵיהֶם...

In this context, and from the use of the appositive phrase **הַעַם** in v. 7, it is clear that the term **עַרְוֵי יְהוּדָה** in v. 16,

- וַיִּשְׁמְעוּ הַכֹּהֲנִים וְהַנְּבִיאִים וְכָל-הָעָם אֶת-יְרֵמְיָהוּ...
(8) (bis; //43.1) וַיְהִי כִכְלֹוֹת יְרֵמְיָהוּ לְדָבָר אֶל-כָּל-הָעָם וַיִּתְּנֵם אֵלֵינוּ
בְּכֹהֲנִים וְנְבִיאִים וְכָל-הָעָם לְאַחֵר מִחוּץ לַמִּקְדָּשׁ
(9) ...וַיִּקְהֵל כָּל-הָעָם אֶל-יְרֵמְיָהוּ בְּבֵית יְהוָה
(11) וַיֹּאמְרוּ הַכֹּהֲנִים וְהַנְּבִיאִים אֶל-הַשָּׂרִים וְאֶל-כָּל-הָעָם לְאַחֵר
מִסֵּט-מֹת לֹאִים הֵבִי
(12) וַיֹּאמְרוּ יְרֵמְיָהוּ אֶל-כָּל-הַשָּׂרִים וְאֶל-כָּל-הָעָם לְאַחֵר...
(16) וַיֹּאמְרוּ הַשָּׂרִים וְכָל-הָעָם אֶל-הַכֹּהֲנִים וְאֶל-נְבִיאֵיהֶם...
(17) וַיִּקְחוּ אֲנָשִׁים מִלִּקְנֵי הָאָרֶץ וַיֹּאמְרוּ אֶל-כָּל-קָדֹשׁ הָעָם לְאַחֵר
(23) וַיִּצְאוּ אֶת-אֹרְיָהוּ מִמִּדְּרִים וַיִּבְּאוּ אֶת-הַמֶּלֶךְ יְהוֹיָכִים
וַיִּכְּחוּ בְּחֶדֶר וַיִּשְׁלַךְ אֶת-נִגְלָתוֹ אֶל-קִבְרֵי בְנֵי הָעָם

and v. 24

אֲךָ יְרֵמְיָהוּ בֶן-שָׁפָן הִתֵּה אֶל-יְרֵמְיָהוּ לְבִלְתִּי תֵּת-אֶתוֹ
בְּיַד הָעָם לְבִלְתִּי

refers to Israel.

The term **הָעָם** in 27.16,

וְאֶל-הַכֹּהֲנִים וְאֶל-כָּל-הָעָם הַזֶּה דִּגְרִיתִי לְאַחֵר כֹּה אַחֲרֵי יְהוָה
אֶל-תִּשְׁמְעוּ אֶל-דְּבָרֵי נְבִיאֵיכֶם הַנְּבִיאִים לָכֵן לְאַחֵר הֵבִי כָלִי
בֵּית-יְהוָה מִשְׁגִּים מִגִּבְרַת דָּוִד מִכֶּרֶם כִּי שָׁרָה הָיָה נְבִיאִים לָכֵן

refers to those to whom the false prophets allegedly spoke in God's name. Since false prophets are never associated with foreign nations, and since this section (vv. 12-22)

is in contrast to vv. 1-11 (note initial **וְאֵל-צִדְקִיָּה** in v. 12), the expression **הָעָם הַזֶּה** in v. 16 refers to Israel.

The term **עָם** occurs 4 times in similar contexts in Ch. 28:

- (1) **...אִמָּר אֵלֵי חֲנַנְיָה בֶן-צִזְבֹּד הַנְּבִיא אֲשֶׁר מֵאֲבָעֵן בְּבֵית יְהוָה לְעֵינֵי הַכֹּהֲנִים וְכָל-הָעָם לֵאמֹר**
(5) **וַיֹּאמֶר יְרֵמְיָה הַנְּבִיא אֶל חֲנַנְיָה הַנְּבִיא לְעֵינֵי הַכֹּהֲנִים וְלְעֵינֵי כָל-הָעָם**
(7) **...אֲשֶׁר אָנֹכִי דָּבָר בְּאָזְנֶיךָ וּבְאָזְנֵי כָל-הָעָם**
(11) **וַיֹּאמֶר חֲנַנְיָה לְעֵינֵי כָל-הָעָם לֵאמֹר...**

The dispute between Jeremiah and Hanaiah described in this chapter takes place **גְּבִית יְהוָה** during the reign of **צִדְקִיָּה**; the expression **כָּל-הָעָם** in all 4 instances refers clearly to Israel. Likewise, in v. 15,

וַיֹּאמֶר יְרֵמְיָה הַנְּבִיא אֶל-חֲנַנְיָה הַנְּבִיא שְׂחָד-נָא חֲנַנְיָה לֹא-שִׁחָתָה יְהוָה וְאֹתָהּ הִבְלִיחָה אֶת-הָעָם הַזֶּה עַל-שָׂרָה

where the term **עָם** refers to Israel.

The next occurrence of the term **עָם** is in 29.1:

וְאֵלֶּה דְּבָרֵי הַסֵּפֶר אֲשֶׁר שָׁלַח יְרֵמְיָה הַנְּבִיא מִירוּשָׁלַם אֶל יָגֵר נְקִי הַזֹּזֶה וְאֵל-הַכֹּהֲנִים וְאֵל-הַנְּבִיאִים וְאֵל-כָּל-הָעָם אֲשֶׁר הָלַךְ בְּבוֹכָדְנָאֶזֶר מִירוּשָׁלַם בְּגֵלָה

From the use of the term **מִירוּשָׁלַם**, not to mention **כֹּהֲנִים** and **נְבִיאִים**, (or Jeremiah's plea to Zedekiah in 27.12-13:

- (12) **הִגִּיטָא אֶת-צִדְקִיָּה בְּשֵׁל מֶלֶךְ בָּבֶל וְצִבְּרָה אוֹתוֹ...וְצִוּוּ וְחִיו**
(13) **לֹאֲנִי תִחַוּ אוֹתָהּ וְחָק...**

it is clear that **הָעָם** refers here to Israel. The same is true of **הָעָם** in the 3 other occurrences in Ch. 29, which reports Jeremiah's letter to those whom Nebuchadnezzar

exiled to Babylon (v. 1):

כי-כה אמר יהוה אל-המלך היושב אל-כסא בבל (16)
ואל-כל-העם היושב בציר הנאות

... יצא אשר אתה פלחת בשחק (בשחכה כ') סגרים אל-כל-העם (25)
אשר גירושלם ואל-בבליהם... ואל-כל-הנהנים לאמר

...לאן יהיה לו איש יושב בתוך-העם הזה ולא-יראה בלוב (32)
אשר-אני עשה-לעמי נאם-יהוה...

The contents is each case (cf., אל-כסא בבל ואל-כל-),
גירושלם ואל-בבליהם... ואל-כל- in v. 16; in the case of the
בלוב אשר-אני עשה-לעמי נאם-יהוה... in v. 25; and in v. 32) indicate Israel as the **עם**.

The next occurrence of the term **עם** is in 32.42:

כי-כה אמר יהוה כאשר הבאתי אל-העם הזה
את כל-הרעה כלגולה הנאת כן אנכי מביא עליהם
את-כל-בלוב אשר אנכי דבר עליהם

The whole latter part of Ch. 32 (vv. 36-44), dealing as it
does with the promised restoration after the exile, indicates
clearly that **עם הזה** refers to Israel.

Ch. 33 deals with the return of Israel from captivity
and the restoration of the monarchy and priesthood under
God's covenant; cf., e.g., vv. 14,

הנה ימים באים נאם יהוה ופקחתי את-בגד הלב
אשר בגדתי אל-בית ישראל ועל-בית יהודה

and 22,

...כן ארגב את-לבוש דוד עבדי
ואת-כלי משרתי אתי

In this context, the expression **עם הזה** in v. 24,

הלא ראית מה-העם הזה דברו לאמר
עתי המשפחות אשר-בחר יהוה הבס וימאס
ואת-עמי יבאון מהיות עזר לוי לפניכם

--even though the latter part of the verse is hardly original-- must refer to Israel.

Both occurrences of **העם** in 34.8,10 refer to Israel; the passage deals with Zedekiah's covenant with the Hebrew slave-owners in Jerusalem to free their slaves:

...אחרי כרת המלך בוקיהו ברית את-כל-העם
אשר בירושלם... (8)

וישמו כל-העמים וכל-העם אשר-באו בגרית... (10)

In 35.16,

כי הקימו בני יהונדב בן-רכב את-מנזרות אשר צום
והעם הכל לא שמעו אלי

Israel in general is compared unfavorably to the Rechabites in particular. In the context of v. 17,

לכן כב-אמר יהוה אלהי צבאות אלהי ישראל
הנני מקים את-יהונדב ואת כל-יושבי ירושלם
את כל-הרעה אשר דברתי עליהם...

the expression **העם כלל** in v. 16 refers to Israel.

The term **העם** occurs 7 times in Ch. 36, twice in the passage (vv. 1-8) in which Jeremiah dictates his prophecies to Baruch, in vv. 6

ובאת אתה וקראת במלמה...את דברי יהוה באזני העם
בית יהוה גיוס צום ולא באזני כל-יהודה

and 7,

...כי גדול באל ורחמם אשר-דבר יהוה אל-העם כלל

and 5 times in the section which relates the reading of the Book by Baruch. The term occurs in v. 9 (bis);

...קראו צום לפני יהוה כל-העם בירושלם וכל-העם
בבאים מדרי יהודה בירושלם

ויקרא ברוך בספר את-דברי ירמיהו בית יהוה...
באזני כל-העם (10)

in similar phrasing in v. 13,

וַיִּלֶּךְ עִמָּם מִיְכִיָּהוּ אֶת כָּל-הַדְּרִים אֲשֶׁר שָׁמַע
בְּקִרְאָה בְּרוּךְ גִּסְרֵי בְּאֵזְנֵי הָעָם

and in v. 14,

וַיִּשְׁלַח כָּל-הַפְּרִיסִים אֶל-בְּרוּךְ אֶת-יְהוֹדִי בֶן-נְתַנְיָהוּ...לְאַחֵר
הַמַּלְאָה אֲשֶׁר קְרָאתָהּ בַּאֲזְנֵי הָעָם קַחנָה בִּידָק וְלֶקֶךְ...

In all 7 instances the term **הָעָם** refers clearly to Israel.

The next occurrence of the term **הָעָם** is in 37.4:

וִירְמְיָהוּ גַם וַיּוֹצֵא בְּתוֹךְ הָעָם וְלֹא-נִתְּנוּ אִתּוֹ
בֵּית כְּכֹלָא (כְּכֹלָא ל')

In the context of vv. 1-2 preceding

(1) וַיִּמְלֶךְ-מֶלֶךְ בְּנֻקִּיָּהוּ...

(2) וְלֹא שָׁמַע הוּא וְעַבְדּוֹ וְעַם הָאָרֶץ אֶל-דְּבָרֵי יְהוָה
אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד יְרֵמְיָהוּ הַנָּבִיא

the phrase **בְּתוֹךְ הָעָם** in v. 4 has the meaning of "among the people of Israel," as it does in

(37.12) וַיּוֹצֵא יְרֵמְיָהוּ מִירוּשָׁלַם לְלֶכֶת אֶרֶץ בְּנִימִן
לְחֹלֶק מִשָּׁם בְּתוֹךְ הָעָם

(39.14) וַיִּשְׁלַחוּ וַיִּקְחוּ אֶת-יְרֵמְיָהוּ...וַיִּתְּנוּ אִתּוֹ אֶל-לְוִיָּהוּ...
לְהוֹצִיאָהוּ אֶל הַבַּיִת וַיֵּשֶׁב בְּתוֹךְ הָעָם

(40.5) וְעוֹדְנָה לֹא-יֵשֶׁב אֶל-לְוִיָּהוּ...אֲשֶׁר הִפְקִיד מֶלֶךְ-בָּבֶל
בְּעָרֵי יְבוּדָה וְשָׁם אִתּוֹ בְּתוֹךְ הָעָם...

(40.6) וַיָּבֹא יְרֵמְיָהוּ אֶל-לְוִיָּהוּ בֶן-אֲחִיקִים הַמִּצְפָּתִי וַיֵּשֶׁב אִתּוֹ בְּתוֹךְ הָעָם...

The term **הָעָם** occurs next in 37.18:

וַיֹּאמֶר יְרֵמְיָהוּ אֶל-הַמֶּלֶךְ בְּנֻקִּיָּהוּ מֶלֶךְ חָלָאִי עָקֹב וְעַבְדֶּיךָ
וְלֹא-הָיָה כִי-נִתְּתָם אֹתִי אֶל-בֵּית כְּכֹלָא

In the context of Jeremiah's imprisonment described in vv.
12-15,

(12) וַיּוֹצֵא יְרֵמְיָהוּ מִירוּשָׁלַם...

(13) וַיְהִי-הוּא בְּשַׁר בְּנִימִן וְשָׁם...יְרֵמְיָהוּ...

(14) ...וַיִּתְּנֵם יְרֵמְיָהוּ בִּירוּשָׁלַם וַיָּבֹאוּ אֶל-כְּשָׁרִים

(15) וַיִּקְבְּלוּ כְּשָׁרִים עַל-יְרֵמְיָהוּ וְכֵן אִתּוֹ וְנִתְּנוּ אוֹתוֹ בֵּית כְּכֹלָא

the expression **הַעַם הַזֶּה** in v. 18 refers to Israel.

The term **הַעַם** in 38.1,

וַיִּשְׁמַע שְׂבָלִיהֶם... וְלִגְדֵיהֶם... אֶת-הַדְּבָרִים
אֲשֶׁר יִרְמְיָהוּ מְדַבֵּר אֵל-כָּל-הָעָם הַזֶּה לְאָמֹר

in the midst of a chapter describing Jeremiah's imprisonment and following the narrative of Ch. 37 preceding, refers to Israel. Similarly, in the princes' response to Jeremiah's prophecy in v. 4,

וַיֹּאמְרוּ הַמְּלָכִים אֶל-הַמֶּלֶךְ יוֹאָחָז נֹא אֶת-הָאִישׁ הַזֶּה
כִּי... הוּא מְרַכֵּשׁ אֶת... יָדֵינוּ כָּל-הָעָם...
כִּי הָאִישׁ הַזֶּה אֵינוֹ זָרָה לְעַמּוּק לְעָם הַזֶּה כִּי אִם-לְרַעַה

the expressions **כָּל-הָעָם** and **הַעַם הַזֶּה** both refer to Israel.

The term **הַעַם** occurs 4 times in Ch. 39, in the section (vv. 8-10) describing the fate of the population of Jerusalem after the city's fall to the forces of Nebuchadnezzar:

וְאֶת-גִּית הַמֶּלֶךְ וְאֶת-גִּית הָעָם כִּנְשָׁרִים בָּאָה (8)
וְאֶת-חֹמֹת יְרוּשָׁלַם נָתַן

וְאֶת יֵתֶר הָעָם כִּנְשָׁרִים בְּצִיר וְאֶת-הַנְּבִלִים אֲשֶׁר נִפְלוּ עֲלֵינוּ (9)
וְאֶת יֵתֶר הָעָם כִּנְשָׁרִים הִלָּה נְבוּזַרְדַּן רֶב-גְּבָחִים בְּרֹאשׁ

וְאֶת-הָעָם הַרְגָּה... כִּנְשָׁרִים נְבוּזַרְדַּן... (10)
בְּרֹאשׁ יְבוּרָה...

In all 4 instances, as in the parallel passage 52.15,

וְאֶת-גִּית הָעָם וְאֶת-יֵתֶר הָעָם כִּנְשָׁרִים בְּצִיר...
הִלָּה נְבוּזַרְדַּן רֶב-גְּבָחִים

the term **הָעָם** clearly refers to Israel.

The next occurrence of the term **הָעָם** is in 41.10 (bis), in a passage (vv. 10-16) describing Ishmael's treatment of **כָּל-אֲרִיֵּת הָעָם אֲשֶׁר בַּחֲצֹנֶה**, viz.,

וַיִּשְׁמַע אֶת-כָּל-אֲרִיֵּת הָעָם אֲשֶׁר בַּחֲצֹנֶה אֶת-בָּנוֹת הַמֶּלֶךְ
וְאֶת-כָּל-הָעָם כִּנְשָׁרִים בַּחֲצֹנֶה...

In the context of 40.6 quoted above, the term **העם** here, as well as in vv.

(13) ויהי כראות כל-העם אשר את-ישמעאל את-יוחנן...

(14) ויסבו כל-העם אשר-עגד ישמעאל מן-המצפה...

(16) ויקח יוחנן...את כל-שאריה העם
אשר השיב מאת ישמעאל...מן המצפה...

refers to Israel.

The term **העם** occurs twice in Ch. 42. In light of the idiom **מקלן ועד לזול**, and in the context of Ch. 41 preceding, the term **העם** in both v.1,

וילאו כל-שרי החילים ויוחנן בן-קרח
ויזניה בן-הושעיה וכל-העם מקלן ועד לזול

and v.8,

ויקרא אל-יוחנן בן-קרח ואל כל-שרי החילים אשר אתו
וכל-העם למקלן ועד-לזול

refers to Israel.

The expression **כל-העם** occurs 4 times in Ch. 44, which begins with the clear statement (v. 1) that Jeremiah was addressing the Jewish community of Egypt:

הזכר אשר-היה אל-ירמיהו אל כל-היהודים
הישובים בארץ מצרים...

So that **כל-העם** in vv.

(15) ויצנו את-ירמיהו כל-האנשים...וכל הנשים...
וכל-העם הישובים בארץ מצרים...

(20) (bis) ויאמר ירמיהו אל-כל-העם על-הלברים ועל-הנשים
ועל-כל-העם הצנים אתו דבר לאמר

(24) ויאמר ירמיהו אל-כל-העם ואל-כל-הנשים
שמעו דבר-יהוה כל-יבוגד אשר בארץ מצרים

refers clearly to Israel.

In 46.24,

הג'ס ה-מזריק
נתנה ג'ר ע-פ-כמן

the term **פז**, in construct with **כמן**, refers to one of the foreign nations.

The next occurrence of the term **פז** in the construct state, in 48.46, where it is used in construct with **כמוז**, refers to the Moabites:

אוי-לך מואב
אבר ע-כמוז
כי-לךחן בןיק גשבי
ובנתין בשביה

The last occurrence of the term **פז** in the Book is found in 52.28:

זה העם אשר הלך נבוכדנאצר בשנת-שעצ
יהודים שלשת אלפים ושמרים ושלשה

The term **פז** here, including those exiled from Jerusalem (v. 29) and the **יהודים** (v. 30), refers to Israel.

Altogether the term **פז** with the definite article (including the expression **העם/העם הנב**) or in the construct state occurs 100 times in the book of Jeremiah (about three-fifths of the total number of instances, 164, in which the term **פז** is used), in every instances referring to Israel.

פז with First Person Suffix

The singular form **אני** occurs 38 times in the book of Jeremiah, each time referring clearly to Israel. This is to be expected, as normally "My people" can refer to no other people than Israel. (Isaiah 19.25, where **אני** refers to Egypt, is a notable exception.)

In 31 instances God is the speaker, the term 'עמי denoting "God's people."

(2.11) הַיְּמִינִי לֹא אֱלֹהִים וְהַיְּחִידִי לֹא אֱלֹהִים
וְעַמִּי יִשְׂרָאֵל כְּבוֹדוֹ בְּלֹא יוֹדֵי

(2.13) כִּי-שְׁתִּים רְעוֹת עִשָּׂה עַמִּי
אֲנִי עֲזָבוּ מִקּוֹר מִיָּם חַיִּים
לְחֹבֶל לֶפֶס בְּאֵרוֹת גְּאוֹת לַשִּׁבְרִים
אֲשֶׁר לֹא-יִכְלֹ הַמֵּים

(2.31) הַדּוֹר אֶתְּךָ לֹא דָבַר-יְהוָה
הַמְדַּבֵּר הֵייתִי לְיִשְׂרָאֵל
אֶם-אֶרֶץ אֲכֻלֶּיךָ
מִדֹּעַ אֲמָרוּ עַמִּי דַבְּנוּ
לֹא-נִבֹּא עוֹר אֵלֶיךָ

(2.32) בַּתְּשַׁכַּח בְּתוֹלֶה עֲרִיבָה
כֹּלָה קִשְׁרִיבָה
וְעַמִּי שִׁכְחוּנִי
יָמִים אֵין מִסְפָּר

(4.11) בַּעֲתָה הָיָא יֵאָמֵר לְעַם-הַזֶּה וְלִירוּשָׁלַם
רוּחַ זָח שְׂכִים בַּמְדַּבֵּר
דְּרַךְ בַּת-עַמִּי
לֹא לְעֲרֹת וְלֹא לְהִבָּר

(4.22) כִּי אֹיֵל עַמִּי
אֲנִי לֹא יִרְעוּ
כְּנִים סִכְלִים בְּמַחֲ
וְלֹא נִגְוִיָּם בְּמַחֲ
חֲכָמִים בְּמַחֲ לְבָרָע
וְלִהְיוּ לֹא יִרְעוּ

(5.26) כִּי-נִמְצְאוּ בְּעַמִּי רָשָׁעִים
יִשׁוּר כֶּסֶף יְקוּשִׁים
בְּצִיבֹ מִשְׁחִית אַנְשִׁים יִלְכְּדוּ

(5.31) בְּנִגְאִים נִבְאוּ בְּסִקֵּר
וּבְכִהְנִים יִרְדּוּ עַל-יְרִיגָם
וְעַמִּי אֲבָדוּ כֵן
וְהָ-תַעֲשֵׂן לְאַחֲרִיתָהּ

(6.14) אֶת-שֹׁרֵי עַמִּי עַל-נִקְלָה
לְאַחֲרֵי שְׁלוֹם שְׁלוֹם וְאֵין שְׁלוֹם

(6.27) בַּחֲוֹן נִתְּתִיךָ בְּעַמִּי מִבְּרָר
וְתַנְּצֵה וְחַנֵּה אֶת-דְּרָכָם

7.12) כי לבו נא אל-מקומי אשר בישלו אשר שכנתי שמי שם
בראשונה וראו את אשר-עשיתי לו מפני רצתי עמי ישראל

8.7) לך-חסידיה בשמים
ירצה מועדי
ותור וסיס (ווסוס ל') ועלור
שחרו את-עזת באנה
ועמי לא ירצו
את משפטי יבנה

8.11) ויכבדו (וירכו ל') את-עבר בת-עמי על-נקמה
לאחר שלום שלום ואין שלום

9.6) עכן כה אחר יבנה צבאות
בנני פורקם ובחנתים
כי-איק אעשפ
מפני בת-עמי

12.14) כה אחר יבנה על-כל-שכני כרעים הנלצים בנחלה
אשר-הנחלת את-עמי את-ישראל בנני נתתם מעל אונתם
ואת-בית יבנה אתו מלכך

12.16) (3:) וביב אש-לחור ילחורו את-דרכי עמי להשבע בשמי
חי-יבנה כאשר לחורו את-עמי להשבע בגעל
ונבנו בתוך עמי

15.7) ואזרח במלכה בשערי הארץ
שכלתי אברתי את-עמי
מדרכיך הוא שבו

18.15) כי-שכנתי עמי לשוא וקלרו
ויכשלו בדרכיך
שבילי (שבולי ל') עולם
עלכת נתיבות
דרך לא סלולה

23.2) עכן כה-אחר יבנה אלפי ישראל על-הרעים הרעים את-עמי
אתם כפפתם את-צאני ותנחום ולא פקדתם אתם
בנני פקד עליכם את-רע מעלליכם נא-יבנה

23.13) ונגביאי שחרון ראיתי תפלה
הנבאו בגעל
ויתעו את-עמי את-ישראל

23.22) ואק-עמנו בסודי
וישמעו דברי את-עמי
וישבו מנכרם כרע
ומרע מעלליהם

23.27) החשבים להפסיד את-עמי שמי
בחלומות אשר יספרו איש לרעהו
כאשר שכו אבותם את-עמי בגעל

23.32) הנני על-נגדי חלמות שקר נאם-יהוה ויספרוך ויתעזו אג-עמי
בשקריכם ובפחלותם ואנכי לא-שלחתים ולא-צויתים
והודיע לא-יודיעו עמ-הם נאם-יהוה

29.32) עכן כפ-אחר יבוא הנני פקד על-שמעיה הנחמתי ועל-לרעו
לא-יהיה לו איש יושב בתוך-העץ הזה
ולא-יראה בלוב אשר-אני עשה-לעמי נאם-יהוה
כי-סרה דבר על-יבוא

30.3) כי הנה יחיש באיש נאם-יהוה ושלתי אג-שבות עמי
ישראל ויבונה אחר יהוה ובשבתים אל-הארץ
אשר-נתתי לאבותם וירשוה

31.14) ורזיתי נפש ככהניס דמן
ועמי את-לובי ישבעו
נאם-יהוה

33.24) בלום ראית מה-העם הזה דברו לאחר שתי בחשפחות
אשר בחר יהוה בהם וימאסם ואת-עמי ינאצם
מהיות עורז לוי עבדיכם

50.6) כאן אגדות היו (היכ כ) עמי
לעיהם כתעזוק
הריק שובבוק (שובבים כ)
מהר אל-לבעה הלכו
שכחו רבבם

51.45) צאו מתוכה עמי
ומללו איש את-נפשו
מחרון אל-יבוא

In 7 instances Jeremiah is the speaker, the term עמי
denoting "Jeremiah's people."

6.26) בת-עמי חלתי-עק
והתפללתי באפר
אבל יחייב עמי-לך
מספר תחרורים
כי כתאק יבא השדר עלינו

8.19) הנה-קול שועת בת-עמי
מארץ מרחקים
היהוה אין כביון
אם-מלכה אין בה
מרוצ הכעסוני בסעליכם
בהגלי נכר

8.21) על-שגר בת-עמי השגרתי
קדרתי שמה בחלקתני

8.22 (הַבְּרִי אֵין בְּלִעְזָר
אֶם-רָפָא אֵין אֵם
כִּי מְדוּעַ לֹא עָלְתָה
אֹרְכַת בֵּת-עָמִי

8.23 מִי-יִתֵּן רֹאשִׁי מִיָּם
וְעֵינֵי מִקּוֹר דְּמָעָה
וְאֶבְכֶּה יוֹמָם וּלְיָלֵה
אֶת חֲלָעֵי בֵּת-עָמִי

9.1 מִי-יִתְּנֵנִי בַּחֲבֵר
מִלֶּן אֲרָחִים
וְאֶעֱצֹב אֶת-עָמִי
וְאֶלְכֶּה מֵאֶתֶּךָ
כִּי כֹלֹם מִנְּאֻפִּים
עֲצֹרָה בְּלָדִים

14.17 (וְאַחֲרַי אֵלֶיכֶם אֶת-הַדֹּבֶר הַזֶּה
תִּרְדְּנָה עֵינֵי דְמָעָה לֵילֵךְ וַיֹּמַם
וְאֶל-תִּרְמִינֶה
כִּי שָׁבַר לְדוֹל נִשְׁבַּר
בְּתוֹלַת בֵּת-עָמִי מִכֶּה נִחְלָה מֵאֵד

The plural form עָמִים occurs only in 46.16,

חֲרָבָה כּוֹשֵׁל
לֶם-נֶפֶשׁ אֵישׁ אֶל-רִעְוֹ
וַיֹּאמְרוּ קוֹמָה וְנִשְׁבַּח אֶל-עָמִים
וְאֶל-אֶרֶץ מוֹלֶדְתָּנוּ
מִנֵּי חֲרָב הַיּוֹנֵה

in Jeremiah's prophecy concerning Egypt. In the context of v. 13,

הַדֹּבֶר אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל-יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא לָבוֹא נְבוֹכַדְרֶאצַּר
מֶלֶךְ בָּבֶל לְנִכּוֹת אֶת-אֶרֶץ מִצְרַיִם

the term עָמִים in v. 16 refers to people of Egypt or any foreign (non-Israelite) nation.

The Term עָמִי with Second Person Suffix

The form עָמִי/עָמֶיךָ occurs 4 times in the book of Jeremiah, each time in reference to Israel. In both 22.2,

וְאַחֲרַי שָׁמָּה דִּבֶּר-יְהוָה מֶלֶךְ יְהוּדָה הַיֹּשֵׁב עַל-כִּסֵּא דָוִד
אֵתָּה וְעַבְדֶּיךָ וְעַמְּךָ הַבָּאִים בְּשַׁעְרֶיךָ בְּאֵלֶיךָ

and 27.13,

למה תחיותו אתה ועמך החרב ברצב ובדבר כאשר דבר יהוה
אל-הלוי אשר לא-יערב את-מלך בבל

both addressed to kings of Judah, the term עמך clearly denotes "the king of Judah's people."

In both 31.7,

כי-כפ אמר יהוה
לנו ליעקב שמחה
יזהלו בראש הלוי
השמיני כלל ואחר
הושע יהוה את-עמך
את שארית ישראל

and 32.21,

ותצא את-עמך את-ישראל מארץ מצרים באותות ובמופתים
וביד חזקה ובאלרוע נלויה ובחורא גדול

the term עמך denotes "God's people."

The Term עמ with Third Person Suffix

The form עמו occurs 5 times in the book of Jeremiah.

It refers to the Israelites only in 22.4,

כי אפ-עשו תעשו את-הדבר הזה ובאו בשערי הבית הזה
מלכים ישבים גדול על-כסאו רכבים ברכב ובסוסים
הוא ועבדיו (ועבדו כי) ועמו

where it denotes "David's people."

In 3 instances the term עמו refers to non-Israelite peoples: In 25.19,

את-פרעו מלך-מצרים ואת-עבדיו ואת-שריו ואת-כל-עמו

referring to Pharaoh's people; in 27.12,

ואל-בזקיה מלך-יהודה דברתי ככל-הדברים האלה לאמר
הביאו את-בזאריכם בעל מלך בבל ועבדו אותו ועמו וחיו

referring to the king of Babylon's people; and in 49.1,

לְבָנֵי עַמּוֹן
כִּי אַחֲרַי יָבוֹא
הַבָּנִים אֵין לְיִשְׂרָאֵל
אֶם-יִרְשׁוּ אֵין לוֹ
מִדּוֹעַ יִרְשׁ מִלֶּכֶם אֶת-גִּר
וְעַמּוֹ בְּעֵרְיוֹ יִשָּׂא

referring to Malcam's people, the Ammonites.

In the last occurrence of the form **עַמּוֹ**, in 50.16,

כִּרְתּוֹ לִדְרוֹעַ מִבְּגָד
וְהָפֵס מִלֵּל גִּדְתָּ קִבִּיר
מִפְּנֵי חֶרֶב הַיּוֹנָה אִישׁ אֶל-עַמּוֹ יִפְנוּ
וְאִישׁ לְאֶרְצוֹ יָנוּסוּ

the term does not denote any particular people or nation, but has the meaning of "anyone, everybody."

The Plural Form of the Term **עַמּוֹ**

The plural form **עַמִּים** occurs 3 times in the book of Jeremiah. In 10.3,

כִּי-חֲקוּת הָעַמִּים הַגָּדוֹל כּוֹא
כִּי-עַל מִצֹּר כִּרְתּוֹ
מַעֲשֵׂה יְדֵי-חֶרֶס בְּמַעֲשֵׂהוֹ

a prophecy addressed to Israel (cf., vv. 1-2:

שָׁמְעוּ אֶת-הַדְּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה עֲלֵיכֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל (1

)(2) כִּי אַחֲרַי יָבוֹא אֶל-דִּבְקָה בְּלִי אֶל-הַלְחָדוֹ...

the term **עַמִּים** stands in contrast to Israel, and refers to the foreign nations.

In 34.1,

הַדְּבָר אֲשֶׁר-כִּי אֶל-יְרֵמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה וְנִבְּוֹכָדְרָאֲסַר מֶלֶךְ-בָּבֶל
וְכָל-חֵילוֹ וְכָל-מַחֲזֵקוֹת אֶרֶץ מִשְׁשֶׁלֶת יָדוֹ וְכָל-עַמִּים נִלְחָמִים
עַל-יְרוּשָׁלַם וְעַל-כָּל-עָרֵים לְאַחֲרָי

the term **עַמִּים** clearly refers to non-Israelites.

Finally, in 51.58,

כֹּה אָמַר יְהוָה זְבֹאוֹת שָׁרֵי תִּגְדֹּר
חֲמוּת גְּבֹל כִּרְחֹבָה
וְשָׁרִיָּה כְּלָבִיִּים בְּאֵשׁ יִכְתּוּ
וְיִשְׁעוּ שָׁמַיִם בְּגִי-רֵיק
וְלֹאֲמַיִם בְּגִי-אֵשׁ
וְיִשְׁכּוּ

at the end of Jeremiah's prophecy describing the fall of Babylon (Chs. 50-51; cf., e.g., 51.48

וּרְנֵנוּ עַל-גְּבֹל שָׁמַיִם וְאֶרֶץ וְכֹל אֲשֶׁר בָּהֶם
כִּי מִצְפֹּן יִבֹּא (סִבְיָרִין יְבֹאֵם) עַל הַכְּאוֹדִיִּים
(אֶל-יְרוּשָׁלַיִם)

the term **עַל** (parallel to **לְאֶמְלִי**, q.v.) again refers to foreign nations.

In fine, the term **עַל** refers specifically to Israel in more than nine-tenths of its occurrences; it refers to foreign nations when used without a pronominal suffix (5 times), or in the first person plural form **עַלֵּנוּ** (once), the second person form **עַלְּךָ** (3 times), or the plural form **עַלְּכֶם** (3 times). In 1 instance the form **עַלְּכֶם** refers to any nation, whether Israel or non-Israelite. Whenever the term **עַל** appears with the definite article or in the first or second person forms **עַלְּכֶם** and **עַלְּכֶם**, a total of 130 instances, it refers only to the people of Israel. The term is used in construct with a proper noun in 10 instances, 9 times with Israel (including Judah) and once with a non-Israelite nation (**עַלְּכֶם** in 48.46). In most instances the term **עַל** means "people, residents, inhabitants," or is used as a synonym for "nation"; 8 times when referring to Israel, and once when referring to a foreign nation, the term has the abstract sense of "peoplehood, nationhood."

III. THE TERMS מַמְלָכָה, מַשְׁכָּחָה, צָרָה, AND נָאֵץ

The Term מַמְלָכָה

The term מַמְלָכָה occurs 15 times in the book of Jeremiah.

The first occurrence of the term is in 1.10:

רָאָה בְּקִדְדָתִיךָ כִּיּוֹם כָּלֶךְ עַל-כָּלֹּיִם וְעַל-הַמַּמְלָכוֹת
נִתְּנוּ וְנִתְּנוּ
וְהָאֲבִיר וְהַדְּרוֹס

The expression עַל-הַמַּמְלָכוֹת is parallel to עַל-כָּלֹּיִם. Regardless of the precise nuance of the preposition עַל ("about, concerning, to"), the term מַמְלָכוֹת means "such nations as are mentioned in Chs. 46ff."

In 1.15,

כִּי כִנְנִי קֶרֶא לְכָל-מַשְׁכָּחוֹת מַמְלָכוֹת צָפוֹנָה נֶאֱמַר יִכּוֹחַ
וּבְאוּ וְנִתְּנוּ אִישׁ כִּסְאוֹ בְּתֶחֱ עֲדֵרֵי יְרוּשָׁלַם
וְעַל כָּל-חֹמֹתֶיךָ סָבִיב וְעַל כָּל-עֲרֵי יִכּוֹדָה

the expression מַמְלָכוֹת צָפוֹנָה refers to those (foreign) nations that will attack Israel; similarly, in 34.1,

הַדְּבָר אֲשֶׁר-כִּיֵּה אֶל-יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְכּוֹחַ וּנְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ-בָּבֶל
וְכָל-חֵילוֹ וְכָל-מַמְלָכוֹת אֶרֶץ מִשְׁפַּלַּת יִדּוּ
וְכָל-כַּעֲמִיץ לְחֹמֵי עַל-יְרוּשָׁלַם וְעַל-כָּל-עֲרֵיֶיךָ

the term מַמְלָכוֹת, in sequence with חֵילוֹ וְכָל מֶלֶךְ בָּבֶל, denotes non-Israelite nations, probably from the Mesopotamian and western Asiatic region.

The term מַמְלָכוֹת occurs next in 15.4:

וְנִתְּתִים לְעֵצוֹהָ (לְעֵצוֹהָ לִי) לְכָל מַמְלָכוֹת בָּאֶרֶץ
בְּגֵלֶל מִנְשֶׁה בֶן-יִחְזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יִכּוֹדָה עַל-אֶשֶׁר-עָשָׂה בִּירוּשָׁלַם

The phrase **וּנְתַתִּים לְעֹדוֹ כָּל מַמְלָכוֹת הָאָרֶץ** recurs without significant change in 24.9; 29.18; and 34.17. In each instance the phrase **כָּל מַמְלָכוֹת הָאָרֶץ** clearly denotes "the whole world."

The term **מַמְלָכָה** occurs twice in Ch. 18, in v. 7,

רָלַע אֲבָר עַל-גִּי וְעַל-מַמְלַכְךָ לְנִתּוֹשׁ וּלְנִתּוֹל וּלְכַאֲבִיר

and v.9,

וְרָלַע אֲבָר עַל-גִּי וְעַל-מַמְלַכְךָ לְבָנוֹת וּלְנִלּוֹז

in connection with the allegory of the potter and his clay. In the context of a section (Chs. 18-20) dealing with the transgression/wrongdoing and punishment of Israel, the term **מַמְלָכָה**, while embracing any nation or kingdom, denotes specifically Israel; cf., vv. 6,

... כִּנָּה כַחֲמָר בֵּין כִּיּוֹצֵר ק-אֵתָּא בִּידֵי יִשְׂרָאֵל

and 11,

**וְעַתָּה אַחֲרֵי-כֵן אֵל-אֵיִשׁ יוֹצֵר וְעַל-יּוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם לְמַאֲרַךְ
כִּי אַחֲרֵי יוֹכֹחַ הֵנֶּכָּה אֲנִי יוֹצֵר עַל-יְכִסְךָ רָעָה וְחֹשֶׁךְ עַל-יְכִסְךָ מַחֲשָׁבָה...**

The next occurrence of the term **מַמְלָכוֹת** is in 25.26:

**וְאֵת כָּל-מַלְכֵי כְּכַדָּן כְּקַרְדּוּגִי וְכִרְחֻקִּי אֵיִשׁ אֶל-אֲחֵיו
וְאֵת כָּל-מַמְלָכוֹת הָאָרֶץ אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי הַיָּם
וְהָאֵלֶּךְ עִמָּךְ יִשְׁתָּה אַחֲרֵיכֶם**

The context for this section is introduced in vv. 15-17:

(15) **כִּי כֵּן אַחֲרֵי יוֹכֹחַ אֲלֵי יִשְׂרָאֵל אֵלֵי
קָח אֶת-כֹּסֶם הַיֵּין הַחֹמֶה כְּזֹאת מִיָּדִי וְכִסְקִיתָהּ אוֹתוֹ
אֶת-כָּל-הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אֲנִי עֹלֵם אוֹתָךְ אֵלֶיכֶם**

(16) **וְשִׁתּוֹ וְכִתְלָעָשׁוֹ וְהַתְּבַלְלָהּ
מִפְּנֵי הַחֶרֶד אֲשֶׁר אֲנִי עֹלֵם בִּינְתָךְ**

(17) **וְאֶקַּח אֶת-כֹּסֶם מִיָּד יוֹכֹחַ
וְאֶשְׁקֶה אֶת-כָּל-הַגּוֹיִם אֲשֶׁר-עֹלֵחֵנִי יוֹכֹחַ אֵלֶיכֶם**

As all the nations named in vv. 19-26 are non-Israelite, and the term **מַמְלָכוֹת** appears in sequence with **כָּל-מַלְכֵי הָעוֹלָם** and

מִלִּקְקָה, the term מַלְאָכֹת clearly refers to non-Israelite nations.

In 27.8,

וְהָיָה הַלֵּוִי וְהַמַּלְאָכָה אֲשֶׁר לֹא-יִדְבְּרוּ אִתּוֹ
אֶת-נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ-בָּבֶל וְאֵת אֲשֶׁר לֹא-יִתֵּן אֶת-כּוֹאֲדוֹ
בַּעַל מֶלֶךְ בָּבֶל בַּחֲרֹב וּבִרְעָב וּבְדִגְדָּה אֶפְקֶר עַל-כָּלֹוִי כְּכֹוֹשׁ
לֹא-יִהְיֶה עַל-תַּמִּי אֶתֶּן גִּיּוֹר

the term מַלְאָכֹת refers to nations generally. Similarly, in 51.20,

מִכָּל-אֹתָהּ לִי כָלִי מַלְאָחָה
וְנִשְׁכַּתִּי בְּקִלְיוֹן
וְנִשְׁכַּתִּי בְּקִלְיוֹן מַלְאָכֹת

the term מַלְאָכֹת denotes those nations, Israel and non-Israelite alike, conquered by Babylon.

The next occurrence of the term מַלְאָכֹת is in 28.8:

הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר הָיוּ לִפְנֵי וּלְפָנֶיךָ מִן-כְּדוּלָּה
וְיִנְבְּאוּ אֵלַי (וְכֹה עַל-) אֲרֻכּוֹת רַבּוֹת וְעַל-מַלְאָכֹת לְרֹעַת
לְמַלְאָחָה וְלִרְעָב וּלְדִגְדָּה

The expression עַל-מַלְאָכֹת, parallel to אֶל-אֲרֻכּוֹת, means "concerning" (or even "against"; cf., לְמַלְאָחָה וְלִרְעָב וּלְדִגְדָּה; so, e.g., RSV, NJV) mighty "nations."

The term מַלְאָכֹת is used in construct with the names of specific nations or kingdoms in its last 2 occurrences, in 49.28,

לְקֹדֶר וְלַמַּלְאָכֹת חֲזֹר אֲשֶׁר הֵכָה נְבוּכַדְנֶאצַּר
(נְבוּכַדְנֶאצַּר לְמַלְאָכֹת בָּבֶל...)

and 51.27,

זֶא-נֹס בְּאֶרֶץ תִּקְעוּ שׁוֹמֵר בְּלִיִּים קִרְשׁוּ עֲלֵיהֶם לִי
בְּמִיָּדָם עֲלֵיהֶם מַלְאָכֹת אֲרֻכּוֹת מִנִּי וְאֶשְׁכֵּנֵנִי

In keeping with חֲזֹר, אֲרֻכּוֹת, מִנִּי, and אֶשְׁכֵּנֵנִי, the term מַלְאָכֹת in both verses denotes non-Israelites.

In summary: of the 15 occurrences of the term **מַלְכָּה** in the book of Jeremiah, twice the term refers to Israel and 5 times to non-Israelite nations. In the remaining 8 instances, **מַלְכָּה** denotes either "the whole world, nations in general," or "Israel and non-Israelite nations."

The other forms associated with the term **מַלְכָּה** which appear in our Book are **מְלָכָה** (49.34), **מַלְכֻת** (26.1), and **מַלְכֻתָּהּ** (27.1; 28.1), all denoting "reign"; **בְּשָׁנַת מַלְכֻתוֹ** (52.31), rendered "in the first year of his reign (JPS, 1917), his accession" (lit., his becoming king); **אֶכֶל-מַלְכוּתָם** (10.7), usually translated "royalty"; and **מַלְכֻת בְּמַלְכָּהּ** (41.1), consistently translated as "royal."

The Term מַשְׁכּוּחַ

The term **מַשְׁכּוּחַ** occurs 9 times in the book of Jeremiah. In 1.15,

כִּי בָנֵי קֹרַח לֹכְל־מַשְׁכּוּחַת מַלְכוּת צִיּוֹן נֶאֱמַר-יָבוֹא
וְבָאוּ וְנָתְנוּ אֵיךְ כִּסְאוֹ בְּתֶחֱ עֲרֵי יְרוּשָׁלַם
וְעַל כָּל-חֹמֹתֶיהָ סָבִיב וְעַל כָּל-עֲרֵי יָבוֹא

and in the similar context in 25.9,

בָּנֵי שָׁלַח וְלִקְחֹתִי אֶת-כָּל-מַשְׁכּוּחַת צִיּוֹן נֶאֱמַר-יָבוֹא
וְאֶל-גְּבוּלֵהֶם אֶל-קֶדֶם בְּרֶגֶל עֲבָרִי...

the word **מַשְׁכּוּחַת**, meaning "all the peoples/families/clans (of the kingdoms) of the north," clearly refers to non-Israelites.

In 2.4,

שָׁמַעְנוּ נָבִיר-יָבוֹא בֵּית יִזְבֶּבֶל וְכָל-מַשְׁכּוּחַת בֵּית יִשְׂרָאֵל

and 31.1,

בָּעֵת כִּהְיָא נֶאֱמַר-יָבוֹא אֶהְיֶה עֲלֵהֶם כָּל מַשְׁכּוּחַת יִשְׂרָאֵל
וְכֹמֶה יִכְיוּ-עִי עֲלֵהֶם

the term **משכחות** is used in apposition with Israel to denote the Israelites. This is true also in 3.14,

שובו בני ישראל נא-יבוא כי אנכי בעלתי בכך
ולקחתי אתכם אחר מצור ושני משכחות
ורבאתי אתכם ציון

where **משכחות** refers to the rebellious Israelites (**בני ישראל**) whom God will bring to Zion. And similarly in 8.3,

ונבחר חות מחייב לכל המלכות הנשארים מן-המשכחות הרעה הזאת
בכל-המלכות הנשארים אשר הוצאתי מן
נא יבוא צבאות

and 33.24,

הלא ראית מה-העם הזה רגרו לאמר
שני המשכחות אשר בחר יבוא בכך וימאס
ואת-שני ינאבון מלכות צור או לפניכם

in the former, vv. 1-2 (as well as the phrases **המלכות** and **הנשארים**), and in the latter, the reference to the kingdoms of Israel and Judah (**מלכות אשר בחר**) clearly indicate this. **יבוא בכך וימאס** and **ואת-שני ינאבון** clearly indicate this.

In 10.25:

שם חמתך על-הגוים אשר לא-ינצו
ועל משכחות אשר בשם לא קראו
כי אכלו את-יעקב
ואכלו ויכלו
ואת-נוכח השם

While the phrase **אשר בשם לא קראו** taken out of context could refer to Israelites or non-Israelites, the phrase **כי אכלו** points obviously to non-Israelite nations as the **משכחות** here.

In its remaining occurrence, in 15.3,

ופקדתי עליהם ארבע משכחות נא-יבוא את-החרב להרג

ואת-הכל ביום עמך ואת-עוץ העמים ואת גמול הארץ
לאכל ולעשות

the term **עוץ** here--if it is not actually a corruption of **עוץ** (cf., Ezek. 14.21) or the like--refers not to any nations or peoples, but rather to 4 kinds (lit. clans) of punishment to be visited upon Israel.

In summary: of the 9 occurrences of **עוץ** in the book of Jeremiah, the term refers 5 times to Israel, 3 times to non-Israelites, and is uncertain in the ninth instance, perhaps corrupt.

The Term עֵדָה

The term **עֵדָה**, having the sense of "congregation, community," occurs twice in the book of Jeremiah. In 6.18,

עֵדָה עַמּוֹ הָאֵלֹהִים
וְעַד עֵדָה אֶת-אֱלֹהֵי-בָרָא

in keeping with its correspondent **הָאֵלֹהִים** and in the light of **עַמּוֹ הָאֵלֹהִים** in v. 19, the term denotes "everybody, the whole world."

In its remaining occurrence, in 30.20,

וְהָיָה גִּבּוֹר כִּקְדָם
וְצִדְתוֹ עֲפָנִי תִכּוֹן
וְקִדְתִּי עַל כָּל-שֹׂחֲדִים

in the context of a passage (vv. 18-22) dealing with the restoration of Israel and the rebuilding of Jerusalem, the term **עֵדָה** clearly denotes Israel.

The Term פֶּסֶד

The term **פֶּסֶד** occurs once in our Book (in 51.58):

כה-אמר יכונ צבאות
 חמות בגל הרחבה צרצר תתצער
 ופצריה הלגהים באש יצלו
 ויגזו עמים בני-ריק
 ונאמין בני-אש
 ויעזו

Dealing as this passage does with Babylon (cf. Chs. 51-52), the term **פִּנְיָ**, parallel to **פִּנְיָ**, refers to those (non-Israelite) nations which will conquer Babylon.

The forms **פִּנְיָ/פִּנְיָ** are not found in the book of Jeremiah. Such other terms as **עָקָב** (10.16; 51.19: [יעקב/וישראל])

נָחַשׁ ; **נָחַשׁ** does not occur in our Book), used regularly in the Bible in connection with Israel, have not been studied here.

IV. THE TERM לוי

The term לוי occurs 87 times, about half as often as the term פס, in 77 different verses. It is found most often in Ch. 25 (10 times), and but once in Chs. 34-42. Unlike the term פס, the term לוי is never used with a pronominal suffix.

The Singular Indefinite Form לוי

The term לוי first occurs in 2.11:

כִּי־חֵיר לְוִי אֲלֵכֶם
וְכֹחֵךְ אֲלֵכֶם
וְעָמִי כְּחֵיר כְּבוֹדוֹ
בְּלֹא יוֹעִיל

The word לוי, in contrast with עָמִי, refers to any non-Israelite nation.

The next occurrence of לוי is in 5.9, a passage that is repeated as v. 29 and 9.8:

הַעֲלֵ-אֵלֶיךָ לֹא-אֶכְרֶךְ
נֶאֱמַר-יְבוֹרֵךְ
וְאִם בְּלֹוִי אֲשֶׁר-כָּלֵךְ
לֹא תִגְנֹק נַפְשִׁי

Since the contexts of all 3 passages deal with the sin and punishment of בֵּית יִשְׂרָאֵל וְבֵית יְבוֹרֵךְ, the term לוי refers to the Israelites.

The term לוי occurs 4 times in 5.15, all in parallelism with each other in solemn, elevated prose:

הַנִּנִּי מְגִיד עֲלֵיכֶם לֹוִי מִמְּרֹחֶק
בֵּית יִשְׂרָאֵל נֶאֱמַר-יְבוֹרֵךְ
לֹוִי אֵיגֹן כּוֹא
לֹוִי מְעוֹלֵךְ

לוי לא-גרדע לשונו
ולא תשמע מה-יגדר

Here, and in the related passage 6.22,

כה אמר יהוה
הנה עק בא מארץ צפון
ולוי לגדל יצור מירכתי-ארץ

- . לוי refers to the foreign nation--Babylon--which will conquer Israel. In 2 passages, 50.3

כי עזה עליה לוי מצפון
הא-ישיה את-ארבה לשמה...

and 50.41,

הנה עק בא מצפון
ולוי לגדל ומלכיה רביק
יצורו מירכתי-ארץ

לוי refers to the non-Israelite people which will, in turn, overcome Babylon.

The phrase **לוי וכל-ממלכה** occurs twice in Ch. 18, completed by **לנחום ולנחום ולמאביר** in v. 7 and **לנחום** in v. 9. In this famous parable of the potter and his clay, while embracing any and every people in the world, all subject to God's will, the term **לוי** denotes specifically His people Israel; cf., vv. 6,

... כה כחמר גיר פיוצר כן-אתה בירי בית ישראל

and 11,

ועתה אמר-נא אל-איש יקודש ועל-יושגי ירושלם לאמר
כה אמר יהוה הנני יוצר עליכם רעה...

The next occurrence of **לוי** is in 25.32 (bis):

כה אמר יהוה צבאות
הנה רעה יבאת מלוי אל-לוי
וסדר לגדל יצור מירכתי-ארץ

In the context of prophecies concerning the foreign nations

in 25.19-27 and the statement **כִּי רִיב לְיִקְוֹה גִלּוּיָם נִשְׁפֵּט הוּא** in v. 31, the phrase **מִלְּאֵלֵי אֱלֹהִים** in v. 32 refers to non-Israelite nations.

In both 31.36

אֶת-יְהוָה הַחֲקִיף בְּאֵלֶיךָ מִלְּאֵלֵי
נֶאֱמָר יִקְוֹה
עַל צִדְקַת יִשְׂרָאֵל יִשְׁבְּרוּ
מִהְיוֹת לֹא עָלֶיךָ כָּל-הַעַמִּים

and 33.24,

הָלוֹא רֹאיתָ מִה-הַעַם הַזֶּה דָּבְרוּ לְאֶחָד
שֶׁנִּי הִמְשִׁיחוֹת אֶת בְּחֹר יְהוָה בְּכֹחַ וְיִמְאֹס
וְאֶת-עַמִּי יִנְאֲפוּ מִהְיוֹת עוֹד לֹא לְפָנֶיךָ

the term **אֱלֹהִים** refers to Israel, where it has the sense of "nationhood, peoplehood." The same sense is applied to Moab, in 48.2:

אֵין עוֹד גְּבוּלָתְךָ מוֹאָב
בְּחִשְׁבוֹן חֲשָׁבוּ עָלֶיךָ רַע
לָכֵן וְנִכְרִיתְךָ מִלְּאֵלֵי
עַל מוֹתָן בְּרָאִי אֶחָדִים בְּלֹא חֶרֶב

The last occurrence of the term **אֱלֹהִים** is in 49.31,

קוּמוּ עֲלֵי אֱלֹהִים עֲלֵי
יֹשֵׁב לְבָנֹת נֶאֱמָר יִקְוֹה
עַל-צִדְקָתְךָ וְלֹא-בְרִיחַ
לֹא בְּרֹד יִשְׁכְּנוּ

in Jeremiah's prophecy concerning Kedar and Hazor (vv. 28-33).

In fine, out of a total of 19 occurrences, the singular, indefinite form **אֱלֹהִים** refers 7 times to Israel, 9 times to a specific foreign nation, and 3 times to any non-Israelite nation.

The Singular Definite Form **הָאֱלֹהִים**

The term **הָאֱלֹהִים** first occurs in 7.28,

ואחרת אליהם
 כי כלל אשר הוא-שמו
 בקול יבוק אליו
 ולא יקחו חוסר
 אגדה באמונה
 ונכרתה מפיבם

in the prophecy addressed to כל יבוקה (v. 2), and clearly refers to Israel.

In 12.17,

ואם לא ישמעו ונתתי את-כלל ברוך
 נגיש ואגר נאם-יבוק

which concludes a prophecy beginning in v. 14,

כי אמר יבוק על-כל-שכני כרעים כנלצים בנחלם
 אשר-הנחלת את-עמי את-ישראל...

concerning Israel's enemies, the term כלל refers to any non-Israelite nation.

In 18.3,

ושל כלל ברוך מרדו אשר בברתי עלי
 ונחמתי על-כרעו אשר חשבתי לעשות לו

part of the parable of the potter (vv. 1-17) alluded to in reference to the word לוי in vv. 7,9, the term לוי, while embracing any people in the world, alludes specifically to Israel.

25.12

והיה נחמתי (כחלואות לו) לגדים שם אקד על-מלך-גב
 ועל-הלוי ברוך נאם-יבוק...

is part of the prophecy concerning Babylon (vv. 12-14,26) which anticipates the longer prophecy of Chs. 50-51. The expression כלל ברוך, in sequence with מלך-גב, clearly refers to Babylon.

The term **הָלָוּ** occurs 4 times in Ch. 27, in which King Zedekiah is warned not to join in revolt against Nebuchadnezzar: in vv. 8 (bis),

וְהָיָה הָלָוּ וּבְמִחְלָכָהּ אֲשֶׁר לֹא-יִעֲבְדוּ אֹתוֹ אֶת-נְבוּכַדְנֶאצַּר...
בְּחֶרֶב וּבְרָעָב וּבְדֶבֶר אֶפְקָר עַל-הָלָוּ הַזֶּה כִּכּוּא
נֶאֱמַר יְהוָה...

(11) וְהָלָוּ אֲשֶׁר יָבִיא אֶת-צִוְאוֹ בְּעַל מֶלֶךְ-בָּבֶל...

(13) ...כִּאֲשֶׁר דָּבַר יְהוָה אֶל-הָלָוּ אֲשֶׁר לֹא-יִעֲבְדוּ אֶת-מֶלֶךְ-בָּבֶל

In all 4 instances, **הָלָוּ** refers to nations generally, Israel or non-Israelite.

In the final occurrence of **הָלָוּ**, in 49.36,

וּבְגֵאֲתִי אֶל-עֵילָם אֲרֻבַּע רוּחוֹת
מֵאַרְבַּע קְצוֹת הַשָּׁמַיִם
וְלִזְרֵיתִים לִכֵּל בְּרוּחוֹת הָאֵל
וְלֹא-יָבִיחַ הָלָוּ אֲשֶׁר לֹא-יָבִיא (פְּגִירָן יְבוּאוֹ) עַם נִדְחֵי עוֹלָם

in the prophecy concerning Elam (vv. 34-39), the term refers to (non-Israelite) nations generally.

In sum, the form **הָלָוּ** occurs altogether 9 times, referring twice to Israel, once to a specific foreign nation, and twice to foreign nations generally, and 4 times meaning "the world, anyone." It may be mentioned in passing that while the phrase **הָעַם הַזֶּה** is found 31 times, the expression **הָלָוּ הַזֶּה** --as distinct from **הָלָוּ הַכּוּא** (4 times) and **הָלָוּ אֲשֶׁר** (5 times)--does not occur at all in the book of Jeremiah.

The Plural Indefinite Form הָלָוּ

The first occurrence of the term **הָלָוּ** is in 3.19:

וְאֲנִי אֲחֹרָתִי אֵיךְ אֵשִׁיתָּ בְּגִנִּים
וְאֵת-עֵץ אֲרֵץ חֲמוֹם
נִחְלֵם בְּרִי

צבאות לוי
ואחר אבי תקראי (תקראו לי) לי
ומאחרי לא תשובי (תשובו לי)

While this verse is addressed to Israel, the term **לוי**, in the context of **ואתן-לך אתל חמדה נחלת צבי צבאות לוי**, refers to nations in general.

The term **לוי** occurs twice in Ch. 4. In v. 2,

ונשבעת חי-יכונ
באת במשפט ובצדק
והתברכו בו לוי
ובו יתבללו

the term **בו** (where one might expect **בק**) refers to Israel in the context of v.1 (**... אק תשוב ישראל**), with **לוי** referring to the foreign nations. In v. 7,

אלה אריה מסכנו
ומשחית לוי
נסע יבא ממקו
לפוע ארבע לשנה
דרוק תצינכ מאן יושג

the **לוי** whom "lion" Babylon will conquer refers to every people, Israelite and non-Israelite, who will oppose God's plan.

In 10.10,

ויכונ אלביס אתה
הוא-אלביס חייך ומלך צולק
מקצבו תרועה בארץ
ולא-יכל לוי לצחו

the term **לוי** is used universally, denoting the whole world, just as it does in the phrase **מלך כל לוי** in v. 7; it is paralleled by **מקצבו תרועה** (**בארץ**) in the phrase immediately preceding.

The next occurrence of the term **לוי** is in 16.19:

יבוס דני וחמדי
ומנוסי ביוס צרה
אליק לויס יבאוו
מאכסי-ארל ויאמרו
אך-עקר נחלו אבותינו
הגל ואין בם מודיע

While vv. 1-18 preceding deal with the sin and punishment of Israel, the לויס in v. 19 denote the nations of the world in general, or more correctly, "everybody."

As for the term לויס in 22.8,

ועזרו לויס רבים על בעיר הזאת ואמרו איש אל-רעהו
על-מנע עשך יבוס ככה לעיר הגדולה הזאת

since vv. 1-9 are addressed to the king of Judah, and the phrase לויס העיר refers to Jerusalem, the expression רבים לויס denotes non-Israelite nations.

In both 25.14,

כי עבדו-בך עמ-המה לויס רבים ומלכים גדולים
ושמתי לפי כפעלם וכמעשה יריבם

--a prophecy concerning Babylon (vv. 12-14, 26) and anticipating the more extensive prophecy of Chs. 50-51--and 27.7,

ועבדו אמת כל-הלויס ואמ-גנו ואמ-בן-גנו ער בא-עת ארצו
לפ-הוא ועבדו בו לויס רבים ומלכים גדולים

the phrase מלכים גדולים, in connection with לויס רבים, refers to those non-Israelite nations that will conquer Babylon.

In 31.10,

שמעו גבר-יבוס לויס והלינו באיים ממרחק ואמרו
מלכה ישראל יקבצנו ושארנו כדעב ערנו

the term לויס, parallel to איים ממרחק, has the sense of "the world, everyone." In 46.12,

שמו לוי קלונק
וכוחתק מלאה הארץ
כי-גבור בלבוך כסלו
יחדו נכלו מניכס

the term לוי, parallel to הארץ, again means "everyone, the whole world."

The term לוי occurs twice in Ch. 50. In v. 9,

כי בנה אנכי מעיר ומצלה על-גבול
קבל-לוי לרעים הארץ כסון
וערכו זה משם תלכו
חציו כלבוך משכיל
לא ישוב ריקס

the term refers to the non-Israelite nations that will conquer Babylon, while in V. 12,

בזש אכס מאר
חפרה יוצרתכס
הנה אחריה לוי
חבר כיה וערכה

it means "everyone, the world."

The term לוי occurs 6 times in Ch. 51. In vv. 7 (bis),

כוס-זהב בגל ביר יכוס
משכרת כל הארץ
מיינה שמו לוי
על-כן יתהלל לוי

מפל-אתה לי כלי מלחמה (20)
ונפכתי בק לוי
והשחתי בק מללכות

ופקדתי על-גל בגבל וכפאתי את-גלעז מפיו (44)
ולא-ינכרו אליו עוד לוי
לס-חומת בגל נכל

the term refers to those nations that Babylon has conquered, including both Israel and non-Israelite nations. In v. 27,

סאו-נס בארץ
תקדו שופר בלוי
קדשו עליה לוי
המחיצו עליה מלכות ארץ מני ואשכנז
קדשו עליה לוי
העלו-סו כיפק סמר

and v. 28,

קָדְשׁ עֲלֵיכֶם לְיָס אֶת מַלְכוּת מִצְרַיִם
אֶת-פְּחֻתֶיהָ וְאֶת-כָּל-סֻלְמֶיהָ
וְאֶת כָּל-אֶרֶץ מִצְרָיִם

the term **לְיָס** refers to those--non-Israelite--nations which will conquer Babylon.

Altogether the plural form **לְיָס** occurs 18 times. The term refers in 5 instances to those nations conquered by Babylon, including Israel, and 5 times to the (non-Israelite) nations which will overcome Babylon. Twice the term refers to foreign nations generally. In the 6 remaining instances, the term **לְיָס** refers to no nation, but means "the world, anyone, everybody."

The Plural Form with the Definite Article
or in Construct

The first two occurrences of the definite form in the plural, **לְיָסִים** in 1.5

בְּלִי לְיָסִים (אֲנֹכִי כִּי) בְּלִי לְיָסִים
וְלִי לְיָסִים תִּשָּׁא מִלְחָמָה בְּקִרְבִּי
נִבְיָא לְיָסִים נִתְחַיֵּי

and **לְיָסִים** in 1.10

כֹּה אָמַר יְהוָה הֵיוּ כָּל-עַלְמֵי-בְּשָׂרָה
לְנֶפֶשׁ וְלִנְפֹשׁ
וְלִבְּשָׂרָה וְלִבְּשָׂרָה
לְנֶפֶשׁ וְלִנְפֹשׁ

present several problems, e.g., the force of **לְיָסִים** and **עַלְמֵי-בְּשָׂרָה**, and the general identity of **לְיָסִים**, i.e., whether it is Israel or non-Israelite nations that are meant. If the expressions **לְיָסִים** and **עַלְמֵי-בְּשָׂרָה** mean "to the nations," then the terms

לְגוֹיִם and **לְגוֹיִם-לְ** refer only to the Israelites, as nowhere in the Book does Jeremiah prophecy directly to any non-Israelite nation. But if the prepositions **לְ** and **-לְ** in these expressions mean "about, concerning," as suggested by the inclusion in the Book of prophecies concerning the foreign nations (25.15-38 and Chs. 46-51), then the terms **לְגוֹיִם** and **לְגוֹיִם** in 1.5,10 refer to both Israel and non-Israelite nations alike.

The term **לְגוֹיִם** occurs next in 3.17:

כָּעַת הָיָא יִקְרְאוּ לְיִרְוּשָׁלַם כְּמָא יְבוּס
וְנִקְווּ אֵלֵיךְ כָּל-לְגוֹיִם לְפָנֵי יְבוּס לְיִרְוּשָׁלַם
וְלֹא-יִשְׁכּוּ עוֹד אַחֲרַי שְׂרָרוֹת לְבָבִי בָרַעַ

While most of the chapter (vv. 1-14, 20-25) clearly deals with the sin and punishment of Israel, and the phrase **שְׂרָרוֹת** **לְבָבִי** in every occurrence in the Book refers to Israel, the expression **כָּל-לְגוֹיִם** in 3.17 refers to the nations in general.

In 4.16,

הַזְכִּירוּ לְגוֹיִם
כִּנְהָהּ הַשְׁמִיעוּ עַל-יִרְוּשָׁלַם
לְנִבְרִיָּא בְּאִיִּם מֵאֲרֵץ הַמִּדְבָּר

the term **לְגוֹיִם**, in contrast with **יִרְוּשָׁלַם**, refers to non-Israelite nations.

The next occurrence of the term **לְגוֹיִם** is in 6.13,

לִפְנֵי שְׂמֵעוֹ לְגוֹיִם
וְרַעֲיָה עוֹדָה אֶת-אֶשְׁרֵי-בָבֶל

where **בָּבֶל** refers to Israel, the subject of the entire chapter. The term **לְגוֹיִם**, parallel with **בָּבֶל** in the following verse,

שְׂמֵעִי בָּבֶל

הנה אנכי מגיב רעה אל העם הזה
כרי מחשבות
כי על-דגרי לא הקשיבו
ותורתי וימאסו-בה

is used rhetorically, meaning "the world."

The term **גלוי** occurs next in 9.15:

והפירותים גלוי
אשר לא ידעו חמה ואבותם
ושלחתי אחריהם את-החרב
על כלותי אותם

As Ch. 9 deals with the sin and punishment of Israel, the term **גלוי** clearly refers to the foreign nations to which Israel will be scattered. Similar wording occurs in 10.25,

שק חמתך על-הגלוי אשר לא ידעו
ועל משפחות אשר בשמך לא קראו
כי-אכלו את-יעקב
ואכלו ויכלו
ואת-נוהו השמו

where in the light of the phrase **כי-אכלו את-יעקב**, the term **גלוי** refers obviously to non-Israelite nations.

The next occurrence of the term **גלוי** is in 9.25:

על-מזכרים ועל-יחור ועל-אנוק ועל-בני דמון ועל-מואב
ועל-כל קבוצי פאה הישבים במדבר כי כל-גלוי ערלים
וכל-בית ישראל ערלים-גם

In contrast with the phrase **כל-בית ישראל**, the expression **כל-גלוי** refers to non-Israelite nations.

In 10.2,

כה אשר יבוא
אל-דרך גלוי אל-תלמון
ומאתות השמים אל-תחתו
כי-יחתו הגלוי מהם

clearly (from v. 1) addressed to **בית ישראל**, the term **גלוי** in both instances refers generally to non-Israelite nations; in v. 7,

מי לא יראק מלך כלום
כי לך יאתה
כי בכל-חכמי כלום וכל מלכותם
מאין כחוק

the term **כלום** in both instances means "the nations generally, the world."

The next occurrence of the term **כלום** is in 14.22:

היום בקבלי כלום מלשמים
ואק-לשמים יתנו רגבים
כלא אתה-הוא יהוה אלהינו ונקוה-לך
כי-אתה עשית את-כל-אלה

From the second half of the verse (. . . **הוא אתה הוא**), as well as vv. 19-21 immediately preceding, it is clear that the term **כלום** in v. 22 refers to the non-Israelite nations.

In 18.13,

לכן כה אמר יהוה
אלהי-נא כלום
מי שחש כאלה
שעדרת עשתך מארץ
בתולת ישראל

the term **כלום**, in obvious contrast with **בתולת ישראל**, refers generally to the foreign nations.

The term **כלום** occurs 6 times in Ch. 25. It is important to note that while this prophecy concerns Israel (vv. 3-14) and the foreign nations (vv. 15-29), it is spoken to **כל-עם יהודה ואף כל-ישיגי ירושלים** (v. 2). In v. 9,

הנני שלח ולקחתי את-כל-משפחות ציון נאם-יהוה
ואל-נבוכדנאצר מלך-בבל עבדי וכל-אנשים על-בארץ כנאנת
ועל-ישיגי ועל כל-כלום האלה סביב
והחרמתיים ושחתיים לשחך ולחרבות עולם

the expression **כל-כלום האלה סביב**, in contrast with . . . **הארץ כנאנת**, refers to Israel's non-Israelite neighbors. Similarly, in v. 11,

והיתה כל-הארץ הזאת לחרבה ולשמה ועברו כלוי האלה
את-מלך בגל שביע שנה

v. 13 concerning Babylon,

והבאתי (והבאותי ל') על-הארץ הזאת את-כל דברי
אשר-דברתי עליה את כל-הכתוב בספר הזה
אשר-נגא ירמיהו על-כל-כלוי

and vv.

(15) כי כן אמר ייחזקאל אל-ישראל
קח את-כוס כהן החמה הזאת מידי ופקיתם אותה
אות-כל-כלוי אשר אנכי שלח אותך אליהם

(17) ואקח את-כוס מידי ייחזקאל ואשקף את-כל-כלוי
אשר-שלחתי ייחזקאל אליהם

(31) בא שאן ער-קרב הארץ
כי ריב ליכנס כלוי
לשכל הוא על-הארץ
הרעים נתנם לחרב נא-ייחזקאל

the term כל-כלוי האלה (v. 9), that is,
the non-Israelite nations surrounding Israel.

The plural form כלוי in the construct state occurs
3 times as part of the phrase כל-כלוי (י) הארץ; in

(26.6) ונתתי את-הבית הזה כשל ואת-העיר הזאת (הזאת ל')
אתן לקלל כל-כלוי (כל-כלוי) הארץ

(33.9) והיתה לי לשם שון לתכלית ולתהארת כל-כלוי הארץ
אשר ישמעו את-כל-הלאהב אשר אנכי עשה אותם

(44.8) שכבסני במעשי ייחזקאל לקלל לאלכיים אחריהם בארץ מנחם
אשר-אתם באים ללמד שם למען הכרית לכם
ולמען היותכם לקלל ולחרבה כל-כלוי הארץ

In all 3 instances the shame (26.6; 44.8) or glory (33.9)
of Israel is made known to כל-כלוי (י) הארץ, the foreign
nations.

The next occurrence of the term כלוי is in 27.7,

ועברו אתו כל-כלוי ואת-גן ואת-גן-גן ער בא-עת ארנו
לך-כוא ועברו בו לוי רבים ומלכיים ללוי

quoted above in reference to the term **לְאֻיִם**; the word **אֵלֶּם** refers to Nebuchadnezzar (v. 6). It is clear from 25.9

וְהָאֵלֶּם עַל-בְּאֵרֵי הַמָּוֶה וְעַל-יַגְדֵּי
וְעַל-כָּל-כְּלָוִיִּם הָאֵלֶּם מְגִיב

that the expression **כָּל-כְּלָוִיִּם** in 27.7 refers to those nations that will serve Nebuchadnezzar; likewise, in both occurrences of the expression in Ch. 28, in v. 11,

וַיֹּאמֶר חֲנַנְיָה עֲדִינִי כֹל-כַּעַס לְאַחַר כֵּן אֲחֵר יִהְיֶה
כִּי כֹה אֲשַׁבֵּר אֶת-עַל נְגַדְנָאכֶר מֶלֶךְ-בָּבֶל כְּדוֹר שְׁנֵיתִים יֵחִי
מִעַל צוֹאֵר כָּל-כְּלָוִיִּם וַיֵּלֶךְ יְרֵמְיָה הַנָּבִיא לְדַרְכּוֹ

and v. 14

כִּי כֹה-אֲחֵר יִהְיֶה כִּבְאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עַל בְּרָצָה נִתְּתִי
עַל-צוֹאֵר כָּל-כְּלָוִיִּם הָאֵלֶּם לְעֵבֶר אֶת-נְגַדְנָאכֶר מֶלֶךְ-בָּבֶל
וְעִבְדוּ וְלֹא אֶת-חַיִּית הַשָּׂדֶה נִתְּתִי לוֹ

In 29.14,

וַיִּמְצְאֵנִי עֵכָס נֶאֱמַר-יְהוָה וְשִׁבְתִּי אֶת-שְׁבוֹתֶיךָ (וּשְׁבִיתֶיךָ לִי)
וְקִבַּלְתִּי אֶתְּךָ מִכָּל-כְּלָוִיִּם וּמִכָּל הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר הִדַּחְתִּי אֶתְּךָ מִן
נֶאֱמַר-יְהוָה וְהִשְׁבַּתִּי אֶתְּךָ אֶל-הַמְּקוֹם
אֲשֶׁר הִלְצִיתִי אֶתְּךָ מִן

in which God is speaking to the Israelites as recorded by Jeremiah in his letter to the exiles, the phrase **כָּל-כְּלָוִיִּם** clearly refers to those (foreign) nations to which Israel was exiled. Similarly, the term **לְאֻיִם** has the same meaning in 4 other instances:

...בְּכָל-הָלְאֻיִּם אֲשֶׁר-בִּדְחִיתִי מִן (29.18)

...בְּכָל-הָלְאֻיִּם אֲשֶׁר בִּפְּצוֹתֶיךָ מִן (30.11)

...מִכָּל-הָלְאֻיִּם אֲשֶׁר נִדְחוּ-מִן (43.5)

...בְּכָל-הָלְאֻיִּם אֲשֶׁר בִּדְחִיתִי מִן (46.28)

The next occurrence of the term **לְאֻיִם** is in 31.7:

כִּי-כֹה אֲחֵר יִהְיֶה
רֵנוּ לְיָדְךָ מִחֵן

וּבְרֵאשִׁית הַגּוֹיִם
הַשְּׂמִימָה בָּלֵלוּ וְאֶחָד
כּוֹסֵעַ יִכּוֹץ אֶת-עַמּוּק
אֶת שְׂמִרַת יִשְׂרָאֵל

Whether the phrase **גִּרְאֵשׁ הַגּוֹיִם** is translated to mean "at/for the head/chief/first of the nations (as in, e.g., KJ, RSV, Bright, and Smith)¹, or taken to mean "at/on the top/cross-roads of the mountains/hills/nations" (as in, e.g., JV, NAB, NJV), following Duhm's emendation of **קָרִים** for **קָרִים**² and in keeping with classical Hebrew biblical commentary (e.g., Rashi, **בְּמַגְלֵה לְגוֹיִם**; Metsudath David, **בְּמַקְוֵה לְגוֹיִם**), the term **גִּרְאֵשׁ** refers to no nation but means "the world."

In 36.2, .

קָה־לֶּךָ מַלְאָכִי-סֹבֵר וְכַתְּבָה אֵלַי אֶת כָּל-בְּנוֹתֶיךָ
אֶת רִבְרֵתִי אֵלַיךְ עַל-יִשְׂרָאֵל עַל-יְהוּדָה וְעַל-כָּל-בְּנוֹת
מִיּוֹם רִבְרֵתִי אֵלַיךְ מִיָּמִי יֵאָשְׁרוּ וְעַד כִּיּוֹם כָּכָה

the expression **כָּל-בְּנוֹת**, following and in contrast with Israel and Judah, refers generally to the non-Israelite nations.

In 46.1,

אֲנִי הֵיכָל רַב־יְהוָה אֶל-יְרֵמְיָהוּ הַנָּבִיא עַל-בְּנוֹת

which introduces Jeremiah's prophecies concerning the foreign nations (Chs. 46-51), the term **בְּנוֹת** refers only to non-Israelite nations.

The term **בְּנוֹת** occurs twice in Ch. 49, in the context of Jeremiah's prophecy (vv. 7-22) concerning Edom. Whereas in v. 14

שָׁמַע שְׂמִיעִי מֵאֵת יְהוָה
וְזִכֵּר בְּנוֹת שְׁמִיעִי

התקבצו ובאו עליהם
וקומו למלחמה

גוֹיִם refers to the (non-Israelite) nations which will overthrow Edom, in v. 15

כי-הנה קלן נהתיק גוֹיִם
בגוֹי בארץ

it refers to the nations in general.

The last 5 occurrences of the term **גוֹיִם** are found in Jeremiah's prophecy concerning Babylon (Chs. 50-51). In

50.2 בגוֹיִם גוֹיִם וּבְשָׂמִינֵם

וְשָׂא-נֶם

כְּשָׂמִינֵם אֶל-תִּכְחֲדוּ

אֲמָרוּ נִלְכְּדָה בָּבֶל

הַיּוֹשֵׁב בָּהּ חַת מִרְדֵּךְ

הַבָּיִשׁ עֲצָבִים חָתוּ לְעוֹלָם

50.23 אִיךְ נִלְכְּדָה וַיִּשְׁבֶּר

פְּלִישׁ כָּל-בְּאֶרֶץ

אִיךְ הִיתָךְ לְשָׂמָה

בְּבֶל גוֹיִם

50.46 מִקּוֹל נִתְפַּשֵּׁק בָּבֶל נִרְעַשׁ הָאָרֶץ

וְזָעַקָה גוֹיִם לְשָׂמָה

51.41 אִיךְ נִלְכְּדָה שָׁמָּה

וְתִתְפַּשֵּׁק תִּכְחֹת כָּל-בְּאֶרֶץ

אִיךְ הִיתָךְ לְשָׂמָה

בְּבֶל גוֹיִם

the term **גוֹיִם** is used rhetorically, meaning "among the nations generally, far and wide." In 51.27,

שָׂא-נֶם בְּאֶרֶץ

תִּקְעוּ שֹׁמֵר גוֹיִם

קִדְּמוּ עֲלֵיכֶם לְוִיִּם

כְּשָׂמִינֵם עֲלֵיכֶם מִמְּלָכֹת אֲרָץ מִנִּי וְאֶשְׁכֶּנֶז

בְּקִדְּמוֹ עֲלֵיכֶם לְכֹסֶר

כְּעָלֵי-סוֹס כִּי־עַק סוֹחֵר

on the other hand, the term **גוֹיִם** refers only to those (non-Israelite) nations which will attack Babylon.

Altogether, plural forms of **גוֹיִם** with the definite

article or in construct occur 41 times. The term **וְכָל** refers in 9 instances to those nations conquered by Babylon (including Israel in 3 instances), and 9 times to the (non-Israelite) nations which will overcome Babylon or Edom, or to which Israel was dispersed. In 11 instances the term refers to the foreign nations generally. In the 12 remaining instances, the term **וְכָל** refers to no nation, but is used rhetorically to mean "everyone, the world."

In sum, the term **וְכָל** in its various forms occurs 87 times in the book of Jeremiah. In 9 instances (all singular) the term refers to Israel; the term denotes or alludes to specific foreign nations 24 times, and to Israel and certain foreign nations together 14 times. In 18 instances the term **וְכָל** refers generally to non-Israelite nations; in the 22 remaining instances, it refers to no nation, but is used rhetorically to mean "the world, anyone, everybody."

V. CONCLUSIONS

1. The term **ꝑꝑ** in its various forms occurs 164 times in the book of Jeremiah. Our analysis of the passages in which the term occurs indicates that in the vast majority of instances the term refers to Israel, referring only 14 times to foreign nations, and once to Israel and non-Israelite nations together. While the term **ꝑꝑ** usually means "people, residents, inhabitants, nation," in 9 instances the term has the abstract sense of "nationhood, peoplehood."

2. The term **ꝑꝑꝑꝑꝑ** occurs 15 times, referring twice to Israel and 5 times to non-Israelite nations. In 3 instances the term is used rhetorically to mean "the whole world" or to denote Israel and the foreign nations together.

ꝑꝑꝑꝑꝑ occurs 9 times in the book of Jeremiah. The term refers 5 times to Israel and 3 times to non-Israelites; in the ninth instance the meaning is uncertain, the term perhaps being corrupt. **ꝑꝑꝑ** occurs twice, once denoting "the whole world" and once referring to Israel. **ꝑꝑꝑꝑ** occurs once, referring to those (non-Israelite) nations which will conquer Babylon.

3. The term **ꝑꝑꝑ** occurs 87 times in the book of Jeremiah. In 9 instances the term refers to Israel; in 42 instances, it refers generally or specifically to non-Israelite nations; and in 14 instances, to Israel and certain foreign nations

together. 22 times the term 'ל is used rhetorically to mean "nations in general, the whole world."

As for the phrase which generated this study, נביא ללום (1.5): while Jeremiah prophesied directly only to Israel, in the light of all the evidence it can be said that (נביא) ללום (נביא) indicates that Jeremiah was appointed "(a prophet) concerning/about the nations."

ABBREVIATIONS

- ASV American Standard Version (American Revised Version of the Authorized [King James] Version), 1901
- JPS Jewish Publication Society, 1917; same as JV
- JV Jewish Version of Old Testament, 1917; same as JPS
- KJ King James (Authorized) Version, 1611
- NAB New American Bible, 1970
- NEB New English Bible, 1970
- NJV New Jewish Version of the book of Jeremiah (JPS), 1973
- RSV Revised Standard Version of the Bible, 1952
- RV Revised Version (British Revision of Authorized Version), 1885
- SB La Sainte Bible, 1956

NOTES TO CHAPTER I

1. פ'רש"י על פסוקים. E. Grossman's Publishing House (New York, 1964), p. 4b.
2. Ibid.
3. A.S. Peake, Ed., The Century Bible: Jeremiah, Vol. I (Edinburgh, 1910), p. 80.
4. Adam C. Welch, in The Abingdon Bible Commentary (New York-Nashville, 1929), p. 630.
5. H. Freedman, in Sanctuary Books of the Bible: Jeremiah (London, 1949), p. 6.
6. Elmer A. Leslie, Jeremiah (New York, 1954), p. 22.
7. James Philip Hyatt, in The Interpreter's Bible: Jeremiah, Vol. V (Nashville, 1956), p. 799.
8. Hyatt, p. 301.
9. Norman K. Gottwald, A Light to the Nations (New York, 1958), p. 361.
10. _____, All the Kingdoms of the Earth (New York, 1964), p. 296.
11. Ibid., p. 302.
12. Harry M. Orlinsky, Ancient Israel (Ithaca, 1954), p. 166.
13. _____, "'A Covenant (of) People, A Light of Nations'—A Problem in Biblical Theology," in Essays in Biblical Culture and Bible Translation (New York, 1974), p. 181.
14. _____, "Nationalism-Universalism and Internationalism in Ancient Israel," in Translating and Understanding the Old Testament: Essays in Honor of Herbert G. May, ed. Harry Thomas Frank and William L. Reed (New York-Nashville, 1970), p. 227.
15. _____, "Nationalism-Universalism in the Book of Jeremiah," in Understanding the Sacred Text: Essays in Honor of Morton S. Enslin on the Hebrew Bible and Christian Beginnings (Valley Forge, 1972), p. 75.

NOTES TO CHAPTER IV

1. John Bright, The Anchor Bible: Jeremiah (Garden City, N.Y., 1965), p. 273; George Adam Smith, Jeremiah (New York-London, 1922), p. 300.
2. D. Bernhard Duhm, Das Buch Jeremia (Tübingen, 1907), p. 89.

BIBLIOGRAPHY

- Bright, John, The Anchor Bible: Jeremiah. Garden City, N.Y.: Doubleday & Company, Inc., 1965.
- Duhm, D. Bernhard, Das Buch Jeremia. Tübingen: J.C.B. Mohr (Paul Siebeck), 1907.
- Freedman, H., in Soncino Books of the Bible: Jeremiah, ed. A. Cohen. London: The Soncino Press, 1949.
- Gottwald, Norman K., All the Kingdoms of the Earth. New York: Harper & Row, 1964.
- _____, A Light to the Nations. New York: Harper & Brothers, 1958.
- Hyatt, James Philip, in The Interpreter's Bible: Jeremiah, Vol. V. Nashville: Abingdon Press, 1956.
- Leslie, Elmer A., Jeremiah. New York: Abingdon Press, 1954.
- Malbim, פ'רש"י ע"פ חז"ל. New York: E. Grossman's Publishing House, 1964.
- Orlinsky, Harry M., Ancient Israel. Ithaca: Cornell University Press, 1954.
- _____, "'A Covenant (of) People, A Light of Nations'-- A Problem in Biblical Theology," in Essays in Biblical Culture and Bible Translation (New York: Ktav Publishing House, Inc., 1974), pp. 166-186.
- _____, "Nationalism-Universalism and Internationalism in Ancient Israel," in Translating and Understanding the Old Testament: Essays in Honor of Herbert G. May, ed. Harry Thomas Frank and William L. Reed (New York-Nashville: Abingdon Press, 1970), pp. 206-236.
- _____, "Nationalism-Universalism in the Book of Jeremiah," in Understanding the Sacred Text: Essays in Honor of Morton S. Easlin on the Hebrew Bible and Christian Beginnings, ed. John Reumann (Valley Forge: Judson Press, 1972), pp. 61-83.
- Peake, A.S., Ed., The Century Bible: Jeremiah, Vol. I. Edinburgh: T.C. & E.C. Jack, Ltd., 1910.
- Smith, George Adam, Jeremiah. New York-London: Harper & Brothers, 1972.
- Welch, Adam C., in The Abingdon Bible Commentary, ed. Frederick Carl Eiselen, et al. New York-Nashville: Abingdon Press, 1929.